

7690

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

od kwietnia 1913 do kwietnia 1914.

Podobnie jak w zeszłorocznem sprawozdaniu tak i w obecnem wypada przedewszystkiem zanotować bolesny fakt ubytku aż ośmiu członków z grona uczonych, należących do Akademii Krakowskiej. Wówczas najbardziej ucierpiał Wydział matematyczno-przyrodniczy, tracąc członków czterech, w roku ubiegłym tego samego losu doznał Wydział filologiczny, któremu śmierć wydarła trzech członków czynnych krajowych i jednego korespondenta.

Wydział historyczno-filozoficzny zmniejszył się w tym samym czasie o jednego członka czynnego zagranicznego i jednego korespondenta, a z Wydziału matematyczno-przyrodniczego ubył jeden członek czynny krajowy i jeden czynny zakrajowy.

Ś. p. Antoni Małecki już w chwili założenia Akademii rozgłośniej sławy uczony i pisarz, świetny profesor niegdyś Uniwersytetu Jagiell. a następnie języka polskiego i historii literatury polskiej na Uniwer-

sytecie Lwowskim, był ozdobą naszej Instytucyi od samego początku jej istnienia. Wybór jego nastąpił d. 23 lipca 1872 r. równocześnie z wyborem czcigodnego Prezesa Akademii, hr. Tarnowskiego. Mało uczonych polskich zyskało wszechstronną swą działalnością, naukową i literacką, tak wielką i tak zasłużoną popularność. Jedni zachwycali się wspaniałą monografią o Słowackim, inni rozczytywali się pilnie w licznych monografiach z zakresu historii kościoła w Polsce i średniowiecznej heraldyki polskiej, ale wszyscy uczyli się z podręcznika gramatyki, której coraz to nowe wydania służyły następującym po sobie generacyom; a wielu, wielu bardzo pamiętało z desek teatralnych „List Żelazny“ i „Grochowy Wieniec“. I postać ta znamienita, która liczyła już przeszło 50 lat życia, gdy Akademia pierwsze ślady swej działalności znaczyła, tak się zrosła z kulturą naszą, że upływały lata i lat dziesiątki, Małecki z Uniwersytetu Lwowskiego ustąpił, a nikt się nie dziwił, że prace jego wciąż się ukazują, że nie zmniejsza się ani ich liczba ani wartość, nikomu na myśl nie przychodziło, że te objawy niezwyklej organizacyi fizycznej i intelektualnej mogą nagle ustać, źródło ich się wyczerpać. Posagowy starzec dobiegał już lat 92; nikt stąd nie wysnuwał obawy, że go już rychło możemy stracić, tak powszechną była wiara, że żyć i pracować długo jeszcze będzie. Gdy po śmierci żony ciężko zaniemógł, spodziewano się ciągle, że to nie kres ostateczny. A przecież umarł. I z nim ubył najstarszy i jeden z najtęższych uczonych polskich, dziwnie zrównoważony i dziwnie do dni ostatnich pogodny. Niezwykły w Polsce typ; bodaj z Małeckim nie zniknął.

Ś. p. Władysław Łoziński, od r. 1890 członek czynny Wydziału filologicznego, należał do rodziny w której talenty naukowe i literackie uosobione były, nie tylko przez niego, ale także przez dwóch braci, Walerego i Bronisława. Pierwszy zabłysnął jako powieściopisarz, drugi jako wybitny prawnik i historyk. Władysław skupił w sobie uzdolnienia najrozmaitsze; posiadał ich nawet tyle, że cokolwiek uprawiał, osiągało pod ożywcem technieniem jego twórczego umysłu wysoki stopień doskonałości. Ale przedewszystkiem był to artysta, dbały o piękno, zamilowany w wykwintnych formach, produkujący tylko rzeczy wybredne i niepospolite. Tworzy powieści, które są prawdziwym wzbogaceniem naszej tak świetnej literatury beletrystycznej; kiedy zacznie ogłaszać monografie z historii sztuki, to przybędzie ścisłość badań, ale piękność i plastyczność w ujęciu przedmiotu, pozostaną nienaruszone. Historyk stopniowo przemoże powieściopisarza. Ukazą się dzieła ostatnie: „Prawem i lewem“, oraz „Życie polskie w dawnych wiekach“. Temat wdzięczny ale ogromny. Społeczeństwo polskie bądź jednej wielkiej dzielnicy kresowej, bądź pojęte jako całokształt. Informacye bezpośrednio z rękopisów zaczerpnięte, szczegóły z rzeczywiście przeżytej przeszłości układają się w obraz przewyższający kolorytem utwory powieściowe; w obraz do prawdy tak bardzo zbliżony, jaki wymalować może tylko ten, kto materyały zbiera z ścisłością zawodowego historyka, a polotem artystycznym zdobywa się na perspektywę w przedstawieniu, wyznaczającą niezliczonym ludziom i wypadkom jedynie właściwe im miejsce. Łoziński opuścił nas, zanim dał wszystko ze siebie, co zgroma-

dził, przemyślał i uczuciem opanował. Tem, co dał, udowodnił, że mieliśmy w nim wielkiego mistrza, pełnego twórczych sił i nie ubranych jeszcze w formę ostateczną ale w umyśle i wyobraźni autora już dojrzałych utworów.

Ś. p. Antoni Petruszewicz, kustosz lwowskiej Kapituły metropolitalnej grecko-katolickiej, równocześnie z Małeckim wybrany został na członka czynnego Wydziału filologicznego. Pierwszorzędny znawca dziejów, języka i literatury ruskiej, obejmował zarazem cały teren językoznawstwa ludów słowiańskich, i z tego powodu znany był i ceniony daleko poza ciasniejszą swoją ojczyzną. Akademia traci w nim członka, który od samego założenia należał do jej składu.

Ś. p. Adam Miodoński od r. 1893 członek-korespondent Wydziału filologicznego, który od pierwszych swoich występów jako naukowbadacz i profesor budził i spełniał najpiękniejsze nadzieje, uległ tragicznemu fatum, wcześniej zawisłemu nad jego głową. Wzorowy pracownik, wykwinntny znawca literatury rzymskiej, budzący wykładami wśród młodzieży uniwersyteckiej gorący zapal, i zdobywający przez literacką swą działalność najżywsze uznania naukowego świata, co chwila odrywany był od zawodowych zajęć przez ciężką chorobę, której opierał się całą energią ducha przez lat kilkanaście, aby nareszcie uleść jej w kwiecie wieku męskiego. Niedawno opłakiwaliśmy stratę Karola Potkańskiego, który tak przedwcześnie opuścił pole badań historycznych i pozostawił po sobie dotąd niezapełnioną lukę. Dwie te postacie, Miodońskiego i Potkańskiego, zbliża podobny nieubłagany los, który im przypadł w udziale, i łączyć długo będzie taki sam szczerzy

i głęboki żal, jaki pozostawili u wszystkich, którzy się z nimi zetknęli.

Ś. p. Aleksander Jabłonowski, członek czynny zagraniczny Wydziału historyczno-filozoficznego i pierwszy Prezes Towarzystwa Naukowego w Warszawie był osobistością, która tyle w sobie łączyła cech niezwykłych i pięknych, był zjawiskiem tak nadzwyczajnem i tak dodatniem, że niewiadomo, której ze stron jego w owoce obfitej działalności pierwsze przyznąć należy miejsce. Pierwszorzędny obywatel i organizator, uczony poruszający się z całą swobodą w najrozmaitszych dziedzinach wiedzy, publicysta wysokiej miary, wydawca niestrudzony źródeł historycznych, autor pomnikowego atlasu Historycznego Ziem Ruskich, heraldyk ogleądny i krytyczny — przytem w każdym z tych kierunków pracujący nie sporadycznie, ale z metodą prawdziwie naukową i wytrwałością nadzwyczajną, Aleksander Jabłonowski pozostawił tak bogatą po sobie spuściznę, że wielotomowe, niedawno w Warszawie rozpoczęte wydanie pism jego, nie prędko zostanie zamknięte. Słusznie podnoszono nieraz, że w Aleksandrze Jabłonskim tkwiła natura rycerska, że służbę swą obywatelską i naukową spełniał z tak zupełnem oddaniem i z takim osobistem zaparciem, jak gdyby wiązały go uroczyste śluby zakonne. Co zdziałał jako uczony, trwałą zachował wartość, ale przykład jego powinien promieniować długo i daleko, i zjednywać coraz to nowych wyznawców dla tego zakonu, którego regułę z tak bezwzględną ścisłością wykonywał. Towarzystwo Naukowe Warszawskie naukowej swej działalności nie mogło, pod lepszą gwiazdą rozpocząć jak ta, która mu przyświecała, za krótko nie-

stety, w osobie pierwszego prezesa Aleksandra Jabłonowskiego.

Ś. p. Włodzimierz Czerkawski, od r. 1910 członek-korespondent Wydziału historyczno-filozoficznego, zajmował w nauce polskiej jako wybitny ekonomista i statystyk wyjątkowe wprost stanowisko. Obdarzony hojnie zdolnościami, żelazną pracą starał się opanować świat zjawisk, których nikt lepiej od niego nie umiał ocenić i klasyfikować. Interesował się nie tylko najbardziej zawiłymi problemami z teorii nauk społecznych, ale ponadto sięgał do kwestyi różnorodnych i gromadził skrzętnie materiały do prac, których ukazania się oczekiwano z upragnieniem. Marzył o wyczerpującej statystyce historycznej krajów polskich i wiele lat poświęcił studjom przedwstępnym. Domagał się zorganizowania przy Akademii osobnej Komisji statystycznej i był upatrzony na jej kierownika. Dzieła, które pozostawił świadczą, jakiej miary uczony ubył ze śmiercią Włodzimierza Czerkawskiego. A śmierć ta przyszła prawie niespodziewanie, pozbawiając społeczeństwo polskie i naukę człowieka, którego na razie przynajmniej zastąpić niepodobna.

Ś. p. Bronisław Radziszewski, od r. 1874 członek-korespondent a od r. 1881 członek czynny Wydziału matematyczno-przyrodniczego, był nie tylko z wieku ale i z powodu znakomitej działalności w dziedzinie chemii Nestorem chemików polskich. Specyalnością jego były badania nad związkami aromatycznymi, a zasługi, które na tem polu położył, wysoko cenione są zarówno u nas, jak zagranicą. Zajmował się nadto rozbiorem chemicznym wód galicyjskich, a gdy zaczęła się pojawiać w naszym kraju ropa naftowa, pilną uwagę poświęcił, z punktu

widzenia naukowego, tej dla przemysłu galicyjskiego tak doniosłej sprawie.

Ś. p. Edward Suess od r. 1913 członek czynny zakrajowy Wydziału matematyczno-przyrodniczego, światowej sławy przyrodnik i geolog, długoletni Prezes Akademii Umiejętności w Wiedniu, pozostawił o sobie pamięć niezmiernie wybitnej na każdym polu działania osobistości. Odegrał niemałą rolę jako deputowany do Rady Państwa a zwłaszcza jako członek Rady Miasta Wiednia. W tym charakterze przeprowadził sprawę zaopatrzenia Wiednia w wodę górską, a następnie regulacyi Dunaju. W ten sposób złożył dowód, jak korzystnem jest współdziałanie znakomitych przyrodników w kwestyach, które bez pomocy fachowych uczonych nie mogą z odpowiednim skutkiem być załatwione. Stosunki Edwarda Suessa jako Prezesa Akademii Wiedeńskiej z naszą Instytucją zostały nawiązane z powodu podjęcia poszukiwań egiptologicznych za wspólnem porozumieniem trzech Akademii, tj. Wiedeńskiej, Krakowskiej i Pragskiej. Pracami przyrodniczymi naszej Instytucyi ś. p. Suess żywo się interesował i ciekawie śledził za badaniami, dokonywanemi przez znanych mu osobiście uczonych polskich.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego **z czynności Akademii** **od kwietnia 1913 do kwietnia 1914.**

Z funduszu na wydawnictwo podręczników przyrodniczych ogłoszono zostało obszerne dwutomowe dzieło Prof. M. P. Rudzkiego p. t. „Astronomia teoretyczna” (T. I, str. X i 427; T. II., str. 371).

Wydanie II tomu „Anatomii człowieka” Prof. A. Bochenka doznało niespodziewanej zwłoki z powodu śmierci autora. Zarząd Akademii w porozumieniu z rodziną zmarłego uczonego pozyskał Prof. Stanisława Ciechanowskiego do przejrzenia i uzupełnienia rękopisu ś. p. Prof. Bochenka i do ogłoszenia go drukiem.

Popularne wydanie „Zwierciadła” Mikołaja Reja w dwóch tomach jest na ukończeniu i ukaże się w opracowaniu pp. Prof. Czubka, Chrzanowskiego i Łosia w najbliższych tygodniach. Koszta tej publikacji ponosi fundusz im. Mikołaja Reja.

Nakładem funduszu wydawniczego im. ś. p. Wiktora Oślańskiego drukuje się praca Prof. Szelągowskiego p. t. „Wici i Topory”.

Komitet dla dziejów Polski porozbiorowych. Ukończono druk „Instrukcyi i depesz rezzydentów francuskich z epoki Księstwa Warszawskiego“ w opracowaniu Dra Marceliego Handelsmana.

W druku znajduje się wydawnictwo: „Pomników prawa publicznego Rzeczypospolitej krakowskiej, 1815—1818“ pod kierunkiem Prof. Wacława Tokarza.

Postępują wreszcie naprzód przygotowania do wydawnictw:

a) „Z papierów Lubeckiego“ w opracowaniu Prof. Stanisława Smolki.

b) „Protokołów i uchwał Komisji Rządzącej z r. 1807“ powierzonych Prof. Michałowi Rostrowskiemu.

c) „Aktów dotyczących wypadków z r. 1861—1863 z szczególnem uwzględnieniem działalności margr. Wielopolskiego“ — wydawca Prof. Szymon Askenazy.

„Encyklopedia polska“. W roku bieżącym wydrukowano niemal w całości tomy poświęcone „Językowi“, na które złożyły się artykuły pp. Łosia, Rozwadowskiego, Baudouina, Brücknera, Benniego, Kryńskiego, Ptaszyckiego, Nitscha, Kleczkowskiego, Rowińskiego, Schorna, Ułaszya, Wędkiewicza, Willera. Do ukończenia tego działu brakuje jeszcze wydrukowania tylko kilku ostatnich arkuszy, tak iż jest nadzieja, że w najbliższych tygodniach ukażą się te tomy na widok publiczny. W kwietniu oddano do druku dział „Historii literatury pięknej“, obejmujący rozwój polskiej poezyi

i poezyi łacińskiej w Polsce, rozwój dramatu, powieści, wymowy, epistolografii, krytyki artystycznej itp., a także poezyi ruskiej, o ile pozostaje w związku z poezją polską. Na dział ten złożyły się artykuły pp. Sarnowskiego, Sinki, Bruchnalskiego, Gubrynowicza, Hahna, Kallenbacha, Chrzanowskiego, Brücknera, Chlebowskiego, Grabowskiego, Wojciechowskiego, Manna, Tretiaka. Niemal w zupełności zgromadzono już materyał do druku dalszego działu tj. „Historyi politycznej“, tak że druk ten będzie się mógł rozpocząć po wydrukowaniu działu „Historyi Literatury pięknej“.

Komitet dla wydawnictwa greckich O O. Kościoła IV w. ukonstytuował się na nowo, wybierając prezesem Prof. Dra L. Sternbacha, sekretarzem Doc. Dra J. Sajdaka, i zatwierdził ostatecznie rozdział pracy około wydawnictwa pism św. Grzegorza z Nazyanzu. I tak: Pieśni wydaje Prof. Dr. L. Sternbach, który jest głównym redaktorem całego wydawnictwa, i którego rewizyi podlegają wszystkie prace. Mowy wydaje Prof. Dr. T. Sinko; Listy — Prof. Dr. St. Witkowski; Scholia — Doc. Dr. J. Sajdak; Pseudogregorian a — Doc. Dr. G. Przychocki. Osiągnąwszy w ten sposób porozumienie między współpracownikami postanowił Komitet wydać szereg monografi (*Meletemata patristica*), których celem jest przygotowanie gruntu do krytycznej edycyi pism św. Grzegorza. Jako tom pierwszy tych *Meletemata* wydał Komitet pracę Doc. Dra J. Sajdaka: *Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni, Pars I, Cracoviae 1914*, str. 340. Tom drugi opracowany przez

Prof. Dra L. Sternbacha jest już w druku; obejmować będzie parafrazy pieśni Grzegorza.

Oprócz tego kompletowano w dalszym ciągu aparat rękopiśmienny do mów Grzegorza. W r. 1913 pracowali w Bibliotece Watykańskiej w Rzymie Prof. Dr. T. Sinko, Dr. J. Sajdak i Prof. S. Hammer. Następnie uzupełniano kollacje mów i scholiów w bibliotekach w Monte Cassino (Dr. Sajdak), w Cesenie (Prof. Sinko) i w Wenecyi (Dr. Sajdak). Prof. Hammer po wielu przygodach spowodowanych zmianą zwierzchnictwa na wyspach przy wybrzeżu małoazyatyckiem, dostał się na Patmos i porównywał w tamtejszej bibliotece klasztornej przez maj i czerwiec rękopisy z mowami Grzegorza. Od września kollacyonuje w dalszym ciągu rękopisy z mowami w bibliotece nadwornej w Monachium.

Wydział filologiczny w roku ubiegłym wydał LII tom Rozpraw (1913, str. 380) i rozpoczął druk LIII, na który złożono już arkuszy 10. Prócz tego w zakresie Wydziału filologicznego wydane zostały osobno następujące prace: Józef Tretiak: Bohdan Zaleski na tułactwie (1831—1838). Życie i poezya. Karta z dziejów emigracyi polskiej. Kraków 1913, 8°, str. VII i 323; Zdzisław Jachimiecki: Tabulatura organowa z biblioteki klasztoru św. Ducha w Krakowie z r. 1548. Kraków 1913, 8°, str. 58; Franciszek Gawełek: Bibliografia ludoznawstwa polskiego. Kraków 1914, 8°, str. XV i 328 (z funduszu Jakubowskiego na wydawnictwa).

Z Komisyi należących do Wydziału filologicznego wydano w roku ubiegłym: Materyały i prace Komisyi językowej T. VI; Sprawozdania Komisyi do badania historii sztuki w Polsce T. IX zesz. 1 i 2-gi; Archiwum

do dziejów literatury i oświaty T. XIII i XIV; ukończono druk Archiwum Filomatów Cz. II. T. I; Bibliografii polskiej, wydawanej przez Dr. St. Estreichera T. XXVI (Pon-Q). Wreszeie dwa tomiki Biblioteki pisarzy polskich (Symfonie anielskie Dachnowskiego i Poezye Sępa Szarzyńskiego w 2-em wydaniu).

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono w roku ubiegłym następujące prace.

Z zakresu językoznawstwa: Brückner A.: Przyczynki do dziejów języka polskiego, Serya III.

Z zakresu archeologii przedhistorycznej: Hadaczek Karol: Eneolit, epoka brązowa i t. zw. hallstacka na ziemiach polskich.

Z zakresu archeologii klasycznej: Bieńkowski Piotr.: O pierwowzorach aplik grecko-rzymskich, wyobrażających walki z barbarzyńcami. Tenże: O scenach wojennych w koroplastyce południowo-włoskiej. Tenże. O fryzie na pomniku Emiliusza Pawła w Delfach.

Z zakresu filologii klasycznej: T. Mandybur: Ze studyów nad Lukianem z Samosaty i Arystofanesem. T. Sinko: Grzegorz z Nazyanzu jako chwalca św. Cypryana.

Z dziejów literatury i oświaty: Miecz. Smolarski: Wolter w Polsce. Tad. Grabowski: Krytyka literacka w Polsce w okresie pseudo-klasycyzmu. Maurycy Mann: O wyobraźni J. J. Rousseau. J. Tretiak: Bohdan Zaleski na tułactwie. Cz. I (1831—1838). Maur. Mann: Zagadnienie podziału w historii literatury. Ign. Chrzanowski: Zwierciadło Reja wobec sądu potomności. Ludw. Janowski: Prof. Onacewicz, kartka z dziejów Uniwersytetu wileńskiego. Tad. Grabowski: Euzebiusz Słowacki

jako krytyk literacki. J. Tretiak: Komentarz do powieści Zygmunta Krasińskiego p. t. Herbut. Stan. Stroński: Przygody dworne trubadura Bertranda de Born (krytyka historyczna życiorysu prowansalskiego z XIII w.). Fr. Gawełek: Ludoznawstwo polskie od czasów najdawniejszych do Brodzińskiego włącznie. M. Szyjkowski: Gessnerizm w poezji polskiej.

Z dziejów muzyki: Zdzisław Jachimecki: Tabulatura Klasztoru św. Ducha w Krakowie z r. 1548. Tenże: Twórczość Marcina Mielczewskiego, kompozytora XVII wieku. Tenże: Polska tabulatura organowa z drugiej połowy XVI wieku.

Komisya do badania historyi sztuki w Polsce. W ubiegłym roku ukazały się w części redagowane jeszcze przez śp. Prof. Maryana Sokołowskiego pierwsze dwa zeszyty T. IX „Sprawozdań” Komisyi, w których obok znacznej ilości komunikatów drobniejszych zostały ogłoszone następujące obszerniejsze rozprawy:

Józefa Czekierskiego: „Kazimierz Dolny”; Adolfa Szyszko-Bohusza: „Beszowa, Skalmierz: system Krakowski”, „Dwa kościoły jednonawowe: Ksziegice i Potok Wielki”; Dra Stanisława Tomkowicza: „Kolegiata św. Jana Chrzciciela w Skalbmierzu”; Adolfa Szyszko-Bohusza i Prof. Maryana Sokołowskiego: „Trzy kościoły hallowe: Olkusz, Kraśnik, Kleczków”; Dra Abdona Kłodzińskiego: „Tęczyńscy. Pogląd na rozwój, zamożność i znaczenie rodu”; Józefa Smolińskiego: „Kościół PP. Brygitek, później PP. Wizytek w Lublinie i odkryte malowidła ściennie z XV wieku”; Dra Marcelego Nałęcz-Dobrowolskiego: „Chocim, jego przeszłość, jego zamek”;

Dra Jerzego Kieszkowskiego: „Rzeczy Polskie w austryackich zbiorach“ i „Nagrobek Jana Ścibora w Budzie“; Dra Stefana Komornickiego: „Ołtarz renesansowy w Zatorze“; Leonarda Lepszego: „Róg wielicki“; Ks. Władysława Górzyńskiego, Prof. Maryana Sokołowskiego i Władysława Stronera: „Czara włocławska“; Prof. Maryana Sokołowskiego: „O arrasach z XVI w., przedstawiających uroczystość ofiarowania korony polskiej Henrykowi Walezemu“; Władysława Stronera: „Złoty krzyż w skarbcu Katedry na Wawelu“; Dra Stanisława Turczyńskiego: „Przyczynki do działalności Baltazara Fontany w Krakowie“.

Zeszyty III i IV t. IX są już na ukończeniu i ukażą się w lecie r. 1914.

Jako II tom wydawnictwa Komisji: „Źródła do historii sztuki i cywilizacji w Polsce“ zostały już wydrukowane „Materiały do historii miasta Biecha“, opracowane przez Prof. Dra Franciszka Bujaka. Obecnie rozpoczęto już druk tomu III-go, który obejmie „Materiały do historii sztuki i kultury z czasów dwóch ostatnich Jagiellonów“ w opracowaniu Dra Stanisława Tomkiewicza.

Na posiedzeniach Komisji zostały przedstawione następujące referaty:

Z działu architektury — Dra Nikodema Pajzderskiego: „Kościół pojezuicki w Poznaniu“.

Z zakresu historii rzeźby — prace Dra Tadeusza Szydlowskiego: „Wstęp krytyczny do studyów nad Witem Stwoszem“ i „O restauracji ołtarza Maryackiego Wita Stwosza w latach 1866—70 i jego pierwotnym wyglądzie“.

Do historyi malarstwa odnoszą się referaty: Prof. Dra Jerzego hr. Mycielskiego: „O nowo odkrytem jedynie autentycznym portrecie królewicza Władysława IV, pędzla P. P. Rubensa“ i „Nieznane portrety Tricusa“; ks. Józefa Rokosznego: „Średniowieczne freski w Katedrze sandomierskiej“, oraz dra Kazimierza M. Morawskiego: „Portret margrabiego Torellego znaleziony we Włoszech“.

Z dziedziny przemysłu artystycznego przedłożył dr. Stanisław Świerż: „Nieznane zabytki ze skarbcza koronnego na Wawelu“; Leonard Lepszy: „O niedawno odkrytej koronie, ofiarowanej do skarbcza Katedry na Wawelu“ i Marya Wicherkiewiczowa: „Jan Dill, złotnik poznański“.

Do historyi sztuki i kultury odnoszą się komunikaty dra Stanisława Tomkowicza: „Szczegóły do historyi sztuki i kultury z księgi dworu ostatnich Jagiellonów“, tudzież prof. dra Jana Ptaśnika: „O polskim pochodzeniu lazuru, używanego przez malarzy w XV w.“, „Opis ulicy Grodzkiej w Krakowie z r. 1412“ i „Szczegóły do historyi sztuki z Ekspedycji węgierskiej“.

Komisya językowa wydała t. VI „Materyałów i prac“. Do gramatyki historycznej należy w nim część pracy T. Lehra „Studia nad akcentem pomorskim“, mianowicie „Akcentuacya pomorska w stosunku do prasłowiańskiej“. Dyalektologią zajmują się druga część tej pracy, mianowicie „Ustalenie miejsca akcentu w narzeczu kaszubskim“ (z mapką); M. Rudnickiego „Przyczynki do gramatyki i słownika narzecza słowińskiego“; Mirosława Kryńskiego „Z ruskich notat dyalektologicznych“ (dotyczą zwłaszcza wielkoruskiego kon-

sonantyzmu). Filologiczny materiał staropolski daje Z. Paulisza „Biblia Królowej Zofii w rękopiśmie a w wydaniu Małeckiego“, nowszy materiał słownikowy H. Ułaszyna „Przyczynki leksykalne“ (I. Gwara złodziejska z około r. 1840). Zagadnienia fonetyki opisowej rozwijają T. Benniego: „Formuły analityczne dźwięków polskich“ i „Istota artykulacyjna syczenia i szumu“. — Tom VII rozpoczęto przedrukiem urywku druku Wietora z r. 1522 („Księgi świętego Augustyna o żywocie krześcijańskim“), znalezione go przez p. A. Chmiela, z uwagami językowemi prof. Łosia. Następują: O. Chomińskiego „Dyalekt rymanowski“ i W. Kopcia „Dyalekt inowrocławski“, a dalej S. Agrella praca „O postaciach czasowników polskich“.

„Tekstów pomorskich czyli słowińsko-kaszubskich“ dra F. Lorentza wyszedł zeszyt 1-y (str. 265), obejmujący pomorszczyznę północną, t. j. słowińszczyznę i kaszubszczyznę północną. Z zeszytu 2-go, który obejmie teksty kaszubskie południowe, kaszubsko-zaborskie i zaborskie, złożono już arkuszy 20.

Tekstów cygańskich ś. p. J. Kopernickiego, z tłumaczeniem francuskim, wydrukowano 3 arkusze.

Z polecenia i z zasilkiem Komisji p. O. Chomiński badał znaczny obszar między Wisłokiem a Sanem. Te niemarzurzące gwary łączą się wyraźnie z przygotowanym już przez tegoż autora do druku dyalektem rymanowskim, a ciągną się w stronę znanych od dawna gwar brzezińskiej i „łasowskiej“. Opracowanie ich pozwoli więc na dokładne zdanie sobie sprawy ze stosunków językowych południowo-wschodniej Małopolski i będzie podstawą do systematycznego zbadania całej pro-

wineyi. Niezbędność takich planowych prac, a niemożność opierania się na niefachowych opisach wykazywał prof. Nitsch przy omawianiu swoich nowych map dyalektycznych (zob. Sprawozdania Akademii za styczeń 1914.).

Subwencyonowanego przez Komisję „Rocznika sławistycznego“ wyszedł t. VI (str. 342). Zawiera on: 1) Bugi „Kann man Keltenspuren auf baltischem Gebiet nachweisen?“, Rozwadowskiego „Kilka uwag do przedhistorycznych stosunków wschodniej Europy i praojczyzny indoeuropejskiej na podstawie nazw wód“. 2) Recenzye z prac Zelenina, Vasmera, Pogodina, Broka, Vondráka, Szczerby, Jeńki, Szachmatowa, Zupitzy, Rešetara, Jagića, Kulbakina, napisane przez Kalimę, Benniego, Meilleta, Szczepkina, Vasmera, Iljinskiego, Wędkiewicza, Vondráka, Hujera. 3) Przyczynki do polskich *dziś* i *kobieta* przez Vondráka i Mikkolę. 4) Krytyczną bibliografię prac z zakresu języków słowiańskich za r. 1912.

Do Słownika staropolskiego opracowuje w dalszym ciągu materyały prof. Jan Łoś w szybszem niż dotychczas tempie dzięki temu, że pomagają mu w tem prócz stypendysty p. Juliana Krzyżanowskiego, jeszcze liczni wolontaryusze: pp. Gołabek, Klimezyk Kremer, Zborowski, Piotrowski, Lederer, Gaertner, zajmując się czy to wypisywaniem na kartkach przeznaczonych do słownika cytat, czy też porządkowaniem według alfabetu kartek, których tysiące są w ciągłym ruchu. System wyczerpywania materyału do słownika obmyślony przez prof. Baudouina de Courtenay wymaga poświęcenia wielkiej pracy i długiego czasu, ale jest tu jedynie możliwym, gdyż gwarantuje, że nie zasługu-

jącego na uwagę pominięte nie będzie a przytem zabezpiecza od zmarnowania włożonych trudów, ponieważ już obecnie wyczerpano zupełnie materyał z pewnej znacznej liczby zabytków najdawniejszych a gdy się go dopełni tem, co jeszcze do zrobienia pozostało, będzie gotowy do druku cały słownik odrazu.

W Bibliotece pisarzy polskich wyszły „Symfonie anielskie“ Jana Karola Dachnowskiego, wydane przez A. Brodnickiego, drugie wydanie „Poezyi“ Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, przygotowane i dopełnione przez prof. Ign. Chrzanowskiego; zapowiedziany zaś w poprzednim sprawozdaniu tom obejmujący „Hippikę“ Pieniążka, „Myśliwstwo z ogary“ Ostroroga, „Gospodarstwo jezdeckie“ N. N. i „Myśliwstwo ptasze“ Cygańskiego jest dopiero na ukończeniu, gdyż prof. Rostafiński zaopatrzył to swoje wydawnictwo w niezwykle obfite a bardzo pożądane objaśnienia fachowe różnych przyrządów, używanych w dawnej Polsce do myśliwstwa i wyprawy konia, co wymagało nieraz bardzo obszernych studyów i uciążliwych poszukiwań. Oddano do drukarni gotowy rękopis Sebastjana Petrycego „Horatius Flaccus w trudach więzienia moskiewskiego“, przygotowuje się do druku Mnich Kromera (wszystkie cztery dyalogi) i Moralia Wacława Potockiego, w całości przepisane już, które ze względu na wielkie rozmiary rękopisu częściami w latach następnych ukazywać się będą.

Komisya literacka. — Wyszły z druku tomy XIII (str. 412) i XIV (str. 355) Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce; pierwszy z nich zawiera sześć przyczynków rozmaitej rozciągłości, a mianowicie 1) Dubiecki M., Przymierze dziedzica

z poddanyymi rolnikami. — 2) Kurpiel A. M., Pamiętniki życia ks. Stanisława Jundzilla. — 3) Leniek J., Ks. Hugona Kollątaja Raport z wizytacyi Akademii krakowskiej w 1777 r. — 4) Karbowski A., Piotra Statoriusa Gymnasii pinczoviensis institutio. — 5) Kot St., Wojciecha z Kalisza Szkoła Lewartowska. — 6) Lachs J., Krakowskie księgozbiory lekarskie z XVI w. — Tom XIV-ty Archiwum Komisji zawiera przyczyneków cztery, t. j.: 1) Tomkowicz St., Korespondencya literacka Kajetana Koźmiana z Franciszkiem Wężykiem (1845—1856), rzecz obszerna licząca 17 arkuszy druku, dalej 2) Dynowska M., Jan Franciszek Loredano i polski tłumacz-anonim Dyanei, — 3) Bujakowski Z., „Dwa pedagogiczne traktaty polskie XVI—XVII w.“ a mianowicie Hieronima Balińskiego polski traktat „De educatione pueri nobilis“ oraz Piotra Myszkowskiego starosty lubelskiego łacińska instrukcyja dla syna z 1602 r.; oba przyczynki te pochodzą z rękopisów Biblioteki Publicznej w Petersburgu. — 4) Wicherkiewiczowa M., Antoni Hoene, król. polski budowniczy; drobny przydatek do materyałów biograficznych Józefa Hoene-Wrońskiego.

W druku znajduje się tom XV Archiwum obejmujący dzienniki X. Stanisława Reszki w opracowaniu prof. Jana Czubka, wydrukowano już 15 arkuszy z tego tomu, rzecz sama posuwa się powoli naprzód. — Praca przygotowawcza nad dziełem Bućkiewicza o Uniwersytecie Wileńskim, mającem wyjść w XVI tomie Archiwum jest na razie wstrzymana z powodu długiej nieobecności wydawcy. Do tomu XVII-go wreszcie przeznaczono katalog rękopisów poezyi polskiej w Ces. Bibliotece Publicznej w Petersburgu opracowany przez

p. Jan. Kozłowską i zapiski z rękopisów Stanisławowskich przez p. J. Sokalskiego.

W toku wydawnictwa znajduje się Katalog inkunabułów Mogiłskich przez X. Gerarda Kowalskiego, oraz na ukończeniu będąca Bibliografia dzieł X. Piotra Skargi pióra X. Konst. Otwinowskiego S. J.

Z wydawnictwa Archiwum Filomatów Wileńskich ukazała się część pierwsza, obejmująca „Korespondencję Filomatów z lat 1815—1823“ w pięciu tomach pod redakcją Prof. Jana Czubka (tom I, str. XIX i 486; tom II, str. 435; tom III, str. 437; tom IV, str. 441 i tom V, str. 490). Pozostaje do wydania część druga, która pomieści „Materiały do historyi Towarzystwa Filomatów“ i obliczona jest na trzy tomy, z których pierwszy jest już ukończony, a drugi jest w toku. Wydanie tej części spoczywa w rękach pp. Stanisławy Pietraszkiewiczówny i Stanisława Szpotańskiego. Ta druga część wydawnictwa ukończona będzie w pierwszych miesiącach roku przyszłego.

„Bibliografii polskiej“ wydał Dr. Stanisław Estreicher w roku ubiegłym tom XXV, obejmujący druki na literę Pon-Q oraz bardzo liczne dodatki i sprostowania do tomów poprzednich. Bezpośrednio potem rozpoczął się druk tomu XXVI, który obejmuje pierwszą połowę litery R. Z tomu tego wydrukowano już 16 arkuszy; obecnie drukuje się bibliografia pism Reja.

Nowo utworzona Komisya filologiczna, której zadaniem jest jednoczyć, organizować i ożywiać studia filologiczne w Polsce, ukonstytuowawszy się defini-

tywnie dn. 21 maja 1913, postanowiła wydawać „Archiwum filologiczne“, a przede wszystkim stworzyć „Zbiór podręczników filologicznych“, któryby w 12 tomach objął główne działy filologii klasycznej wraz z jej naukami pomocniczymi. W tym celu Komisya uchwaliła i wydała drukiem szczegółowy „Program Zbioru podręczników filologicznych“, wybrała Komitet redakcyjny (w skład którego weszli: Rektor Prof. Dr. Morawski (Przewodniczący), Prof. Dr. Bieńkowski i Sinko i rozesłała listy z zaproszeniami do opracowania poszczególnych działów.

Komisya postanowiła również wydać „Bibliografię filologii klasycznej i humanistyki w Polsce od najdawniejszych druków do XIX w.“ i ze względów praktycznych zacząć od Bibliografii w. XIX, której opracowania podjął się p. Dr. Wiktor Hahn we Lwowie.

Celem uprzystępnienia dzieł literatury klasycznej szerszej publiczności postanowiła Komisya, w formie tanich wydawnictw, przedrukowywać dawniejsze tłumaczenia autorów klasycznych, po dostosowaniu ich do wymagań dzisiejszych. Wybrano w tym celu osobny Komitet i wydano szczegółowy „Program przedruków dawniejszych tłumaczeń autorów klasycznych“.

Wydział historyczno-filozoficzny. W druku są tomy LVI i LVII Rozpraw; pierwszy z pracami pp. Prochaski, Dąbkowskiego, Kętrzyńskiego i Lisowskiego, drugi z rozprawami pp. Grodeckiego, Kamienieckiego, Dąbkowskiego i Dąbrowskiego. Oba te tomy, obejmujące razem około 50 arkuszy druku, puszczane będą w obieg księgarski w najbliższych tygodniach.

Jako osobne publikacje ogłoszone zostały:

- 1) Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecyi dokona-

nych z ramienia Akademii Umiejętności przez pp. Barwińskiego Eug., Birkenmajera Ludw. i Łosia Jana (str. XXVII i 364, rycin 28); 2) Finkel Ludwik: Bibliografia historii polskiej. II. Dodatek (1900—1910), str. 176. Koszty obu tych wydawnictw pokryte zostały z fund. Curzydły.

Nakładem funduszu ś. p. Włodzimierza Spasowicza ogłoszono: 1) Merczyng Henryk: „Szymon Budny jako krytyk tekstów biblijnych“ (str. X i 178) oraz 2) Peleński Józef: „Halicz w dziejach sztuki średniowiecznej na podstawie badań archeologicznych i źródeł archiwalnych“ (str. III, 207 i XII, 81 rycin i 4 mapy).

Kosztom funduszu ś. p. Nestora Bucewicza ukazała się praca p. Maryana Szyjkowskiego: „Myśl Jana Jakoba Rousseau w Polsce XVIII w.“ (str. 270).

W druku są: 1) Handelsman Marcelli: „Rezydenci Napoleonscy w Warszawie“; 2) Górka Olgierd: „Anonymi descriptio Europae Orientalis (Imperium Constantinopolitanum, Albania, Serbia, Bulgaria, Ruthenia, Ungaria, Polonia, Bohemia) anno MCCCVIII exarata“, oraz Halecki Oskar: „Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w r. 1569. (Studia nad dziejami unii polsko-litewskiej Nr. I)“.

Rozprawy czytane lub streszczone na miesięcznych posiedzeniach Wydziału odnoszą się do następujących przedmiotów:

Do zakresu badań filozoficznych należą: „Z porównawczych zagadnień logiki obiektywnej“ p. Władysława Horodyskiego; „Utylitaryzm w etyce Milla i Spencera“ p. Tadeusza Kotarbińskiego; wreszcie „Filozofia prawa Jana Jakóba Rousseau“ p. Antoniego Peretiatkowicza.

Zagadnieniom z rozmaitych działów średniowiecznej historii Polski poświęcone są prace: „Regnum Poloniae II“ p. Stanisława Krzyżanowskiego; „Elżbieta Łokietkówna“ p. Jana Dąbrowskiego; „Ze studyów nad szlachcią w Polsce mieszczańskiego i obcego pochodzenia“ p. Jana Ptaśnika, oraz cały szereg rozpraw p. Władysława Semkowicza, objętych wspólnym tytułem „Ze studyów rodowych“ (1. Godła napieczętnie a herby rycerstwa polskiego wieków średnich; 2. Zawołania jako hasła bojowe; 3. Ród Abdanków; 4. Ród Powalów).

W dziedzinę historii prawa polskiego i litewskiego wkraczają: „Przewóz wodny. Studium z historii prawa polskiego“ p. Przemysława Dąbkowskiego i „Pierwotne formy własności i osadnictwa na Litwie“ p. Witolda Kamienieckiego.

W zakres dziejów Polski z w. XVI wchodzi: „Fuggerowie w Polsce“ p. Jana Ptaśnika; „Walenty Kuczborski kanonik krakowski (†1572)“ p. Bolesława Ulanowskiego i „Przylączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w r. 1569“ p. Oskara Haleckiego.

Do nowszej i najnowszej historii Polski odnoszą się: „Geneza i ustanowienie Rady Nieustającej“ p. Władysława Konopczyńskiego i referat o „Niewydanych aktach odnoszących się do pobytu Mikołaja I w Rzymie z Archiwum Nadwornego w Wiedniu“ p. Macieja Loreta.

Do sfery badań ekonomicznych należą: „Maszkienice, wieś powiatu brzeskiego. Rozwój od 1900—1910“ p. Franciszka Bujaka i „Wartość wymienna jako miara bogactwa“ p. Romana Rybarskiego.

Dawna historia prawa reprezentowana jest przez

referat p. Rafała Taubenschlaga p. t. „Prawo karne grecko-egipskie“ a socyologia porównawcza przez pracę p. Bronisława Malinowskiego p. t. „Stosunek wierzeń pierwotnych do form organizacyi społecznej. Teorya totalizmu“.

Wreszcie w zakres badań nad materyałami historycznymi, do Polski się odnoszącymi, wchodzi „Sprawozdanie Ekspedycyi węgierskiej“ złożone przez pp. Łosia, Ptaśnika, Zachorowskiego, Barana z współudziałem p. Dąbrowskiego.

Komisya historyczna nie wydała w roku ubiegłym żadnego tomu swoich publikacyi, w najbliższym jednak czasie ukaże się 3-ci tom Monumenta Poloniae Vaticana, wydany przez Dra Jana Ptaśnika, który zawiera w sobie Analecta z lat 1202—1366, którego tekst wydrukowano już poprzednio, a do którego ukończony od niedawna mozolny indeks osobowo-rzeczowy (ułożony przez wydawcę przy współudziale p. Teofila Klimy) właśnie się teraz drukuje i już się daleko posunął w druku.

Wydawnictwo „Aktów Rządu Narodowego“ z czasów powstania Kościuszki przez pp. Askenazego i Dzwonkowskiego, którego 2 pierwszych tomów druk tekstu był ukończony już przed rokiem (zob. Rocznik 1913, str. 92), postępowało powoli naprzód tak, iż tomu 3-go wydrukowano dotąd dopiero 8 arkuszy.

Również powoli posuwało się naprzód wydawnictwo prof. Kutrzeby „Laudów Krakowskich“, których dotąd wydrukowano arkuszy 16, zawierających wiadomość o 64 sejmikach z lat 1572—1604, z uwzględnieniem w całości 83 aktów. Nie mógł się zaś jeszcze rozpocząć

druk wydawnictwa „Lustracyi dóbr koronnych“ z powodu trwającej jeszcze niemożności zapoznania się z jednym z niezbędnych rękopisów.

Prace przygotowawcze do prowadzonego przez pp. Finkla i L. Bąkowskiego wydawnictwa „Korespondencyi panów polskich z ks. pruskim Albrechtem“ postąpiły o tyle, że z nadsyłanych z archiwum królewskiego ksiąg: Deutsche Missiven i Lateinische Missiven Dr. Bąkowski odpisał lub zregestrował listy księcia z lat 1531—1541, resp. 1535—1541, w ilości 472 (tj. odp. 112, reg. 360). Razem z poprzednio odpisanymi jest więc odpisanych 815, zregestrowanych 755.

Praca Dr. Władysława Semkowicza nad nowem wydaniem średniowiecznych Roczników Polskich (o czem zob. Rocznik Ak. 1913, str. 93) postąpiła o tyle, że jest już na ukończeniu kopiowanie wszystkich tekstów, poczem będzie można przystąpić do ich opracowania i ustalenia.

Do dalszego ciągu (tomu 3-go), wydawanych przez prof. Krzyżanowskiego „Praw i przywilejów miasta Krakowa“ w toku prac przygotowawczych, przejrano w Archiwum akt dawnych m. Krak. księgi radzieckie (Consularia) i księgi uchwał Rady (Senatusconsulta) krakowskie i kazimierskie z lat 1697—1736 i porobiono z nich wyciągi, streszczenia i odpisy; a również przeprowadzono poszukiwania za materiałem do tegoż wydawnictwa w rękopisach i dyplomatach Muzeum XX. Czartoryskich.

Gromadzone oddawna materiały do wydawnictwa „Aktów króla Aleksandra“ przez Dyr. Papée go pomnożyły się ważnym nabytkiem listów z archiwum bis-

kupów warmińskich we Frauenburgu, gdzie bądź to na miejscu odpisał Dr. E. Kuntze pewną ilość listów kanclerza Jana Łaskiego i innych wybitnych osób do biskupa Łukasza Watzelrode, bądź też można było odpisywać także listy w Krakowie z przysyłanych tu łaskawie rękopisów frauenburskich (około 40 numerów).

Zamierzone poprzednio (zob. Rocznik 1913, str. 94) przez Komisję historyczną wydawnictwo Instruktarzy gospodarczych polskich przez Dr. Pawlika objęła Komisya prawnicza; natomiast Komisya histor. podjęła na nowo uchwalone przed kilku laty wydawnictwo oryginalnego tekstu łacińskiego historii bezkrólewia przez Świętosława Orzelskiego: *Interregni Poloniae libri octo*, którego wtedy podjął się mieszkający podówczas w Petersburgu p. Witold Nowodworski (zob. Rocznik Ak. 1903, 1904 i 5, str. 101, 87, 93). Gdy p. Nowodworski niedługo potem opuścił Petersburg i przeniósł się na prowincję, a w końcu i z tej przyczyny zrzekł się wydawnictwa, musiało ono z konieczności doznać przerwy, i dopiero przed niezbyt dawnym czasem podjął się go Dr. Edward Kuntze, który w dalszym ciągu przeprowadził niezbędne jeszcze prace przygotowawcze, porównywanie różnych rękopisów itd., a wreszcie przedsięwziął, we wrześniu, podróż archiwalną do Królewca i Gdańska dla przejrzenia materyałów przechowywanych w tamtejszych archiwach do dziejów bezkrólewii 1572—76 zarazem zaś, zajechawszy do Frauenburga, zbadał tam i częścią odpisał materyały do czasów króla Aleksandra oraz listy nuncjusza Bolognettiego do Kromera. Rozpoczęcie druku Orzelskiego opóźniło się z powodu trwającego przez 2 miesiące strejku drukarskiego w Krako-

wie, po którego dopiero ukończeniu sam druk się rozpoczął. Dotychczas wydrukowano więc dopiero parę pierwszych arkuszy księgi I-ej.

Drugą podróż archiwalną, także we wrześniu, odbył prof. Stanisław Krzyżanowski do Wrocławia, gdzie pracował w dalszym ciągu nad zebraniem materyału do „Monumenta Poloniae palaeographica“ w archiwach królewskim i dyecezyalnym. Zbiór posunął się chronologicznie nieco dalej po r. 1250 i objął, obok dokumentów autentycznych do historyi uposażenia biskupstwa i klasztorów śląskich, także dokumenty sfalszowane trzebnickie i lubiąskie. Prof. Krzyżanowski zebrał nadto kilka fotografii z głównej księgi henrykowskiej celem poznania pisma wszystkich jej pisarzy. Ogółem przybyło 58 fotografii dokumentów i 7 fotografii rękopisu. Z biblioteki hr. Czarneckich w Rusku odfotografowano dwa dokumenty z XIII w., wystawione dla klasztoru w Łeknie, z Muzeum XX. Czar-toryskich pieczęć Przemysła II.

W t. zw. Ekspedycyi Rzymskiej w r. 1913 brali udział w dalszym ciągu (zob. Rocznik 1913, str. 94) od kwietnia ci sami uczestnicy, tj. pp. St. Kętrzyński i L. Boratyński. Dr Kętrzyński pracował nadal nad wydawnictwem aktów skarbowych Kuryi, odnoszących się do Polski, z lat 1371—1415; Dr Boratyński zaś zajęty był drukiem dalszego ciągu korespondencji nuncjusza Caligariego 1578—81, którego wszystkie listy zdążył skolacyonować przed zamknięciem Archiwum Watykańskiego z końcem czerwca, powróciwszy zaś do Krakowa przeprowadził druk reszty innych aktów uzupełniających, tak iż od jesieni cały tekst tego tomu znacznych rozmiarów, str. 886, jest całkiem wykończony.

Odtąd wydawca pracuje wciąż nad indeksem i wstępem do tego wydawnictwa nuncyatury Caligarięgo, a tej pracy nie dało się dotąd jeszcze ukończyć. — Podczas pobytu swęgo w Rzymie Dr Boratyński pracował nadto w Archiwum Kongregacyi del Concilio i przepisał najdawniejsze relacye biskupów polskich, uzupełniając je bądź odpisami, bądź ekscerptami z najbliższych następnych. Z ostatniego dziesiątka 16 w. pochodzą relacye: płocka, chełmska, kujawska, chełmińska i lwowska (arcybisk. Solikowskiego), wszystkie inne z 17 w. Chociaż układ ich przedstawia pewne indywidualne właściwości, to jednak zgodnie dają obraz stanu kapituł, ilość parafii, wspominają o szkołach i zakładach dobroczynnych, nadto niekiedy charakteryzują duchowieństwo i ludność nie pomijając stosunku do różnowierców i unitów, a przede wszystkim kreślą działalność samego biskupa. Relacye o stanie dyecezyi na ziemiach ruskich (n. p. kamienieckiej i kijowskiej) jasno malują trudności, z jakimi katolicyzmowi przychodziło tam walczyć. W związku z tem pozostaje wizytacya dyecezyi chełmskiej z r. 1649, kreśląca okropne spustoszenie kościołów parafialnych, dokonane przez inwazyę kozacką. Relacya Welamina Ruskiego z 1607 przynosi pewne szczegóły do dziejów zakonu bazylikańskiego.

Od października Ekspedycya Rzymska musiała doznać przerwy z powodu zupełnego wyczerpania jej funduszów zwłaszcza, że subwencya krajowa ani w 1913, ani w roku następnym nie została wypłacona.

Komisya prawnicza. I w tym roku Prof. Balzer nie był w możności dostarczyć rękopisu do dalszego druku wydawnictwa „Corpus iuris Polonici”. Nie ulega

jednak wątpliwości, że doniosła ta publikacya, do której materiały zebrane są całkowicie po r. 1548, w najbliższej przyszłości zacznie się ukazywać.

Pomniki prawa niemieckiego w Polsce. W ciągu ubiegłego roku wydawca, Dr. Stanisław Estreicher, pracował nad ostatecznem przygotowaniem do druku: 1. Prawa ziemskiego saskiego, 2. Prawa lennego 3. Prawa miejskiego magdeburskiego; wszystko w tekście niemieckim. Wydawca wziął za podstawę t. zw. tekst Konrada z Opola, ponieważ tekst ten był u nas najbardziej rozpowszechniony, a także posłużył do powstania wersji łacińskich (*versio Vratislaviensis*, *versio Sandomiriensis*). Odpisy tekstów Konrada z Opola zostały w ciągu ubiegłego roku przez wydawcę porównane i odmianki zestawione, tak że druk pierwszego tomu wydawnictwa zapewne już nie długo będzie się mógł ukazać.

Druk wydawnictwa obejmującego „*Regesta theloniei aquatici Vladislaviensis*“ w opracowaniu Prof. Śt. Kutrzeby i Dr. Franciszka Dudy postąpił w ubiegłym roku znacznie naprzód. Tekst został wydrukowany cały i obejmuje str. 618. Prof. Kutrzeba redaguje obecnie wstęp a Dr. Duda wykończy obszerny indeks osób i miejscowości.

Komisya prawnicza podjęła publikacyę „Polskich instruktarzy ekonomicznych“, który z wielkim nakładem poszukiwań przygotował Prof. Stefan Pawlik. Rękopis obrachowany na kilkadziesiąt arkuszy druku jest już całkiem gotowy, a druk jego już został rozpoczęty.

Wydawnictwo pism rokoszowych (1606—1608) jest już prawie całkowicie przygotowane do druku

i to od roku zeszłego. Wydawca, Prof. Czubek, otrzymał jednak i otrzymuje wciąż jeszcze wiadomości o nowych, dotychczas nieuwzględnionych rękopisach, które powoli ściga i opracowuje. Z tego powodu zachodzi pewna zwłoka, która jednak wyjdzie tylko na dobre tej publikacyi.

Ks. Prałat Stanisław Chodyński nadesłał teksty kilku redakcyi statutów kapituły Włocławskiej. Komisya uchwaliła ogłosić ten bardzo cenny materyał jako osobne wydawnictwo, które powierzone zostało Prof. ks. Janowi Fijałkowi jako współwydawcy.

Ponadto Komisya uchwaliła podjęcie prac przygotowawczych do wydania wyczerpującego Synodyku Kościoła Polskiego. Publikacya ta nie prędko będzie się mogła ukazać, i wymagać będzie długoletnich badań w wszystkich bibliotekach polskich i zagranicznych oraz w archiwach kapitułnych i dyecezalnych.

Na razie Ks. Prof. Dr. Fijałek przygotowuje rozumowaną bibliografię statutów synodalnych, prowincjonalnych i dyecezalnych oraz listów pasterskich, które w Polsce drukiem zostały ogłoszone. Następnie tenże uczony ogłosi wykaz synodów, które się odbyły, z zaznaczeniem czy dochowały się po nich statuty bądź drukowane, bądź rękopiśmienne.

Prof. Ulanowski objął poszukiwania za synodami polskimi aż po koniec XVI wieku a rezultaty jego badań będą stopniowo ogłaszane jako Materyały do historyi ustawodawstwa synodalnego w Polsce. Prof. Ulanowski pracuje nad tym przedmiotem już od lat przeszło 20 i posiada w swoich tekach plon bardzo znaczny. W roku ubiegłym uzupełnił Prof. Ulanowski

poprzednie swe poszukiwania w Wrocławiu, Dreźnie i Wiedniu i zebrał już prawie wszystko, co w tym przedmiocie pozostało jako rezultat działalności synodów polskich. Przy ostatecznej publikacji Synodyku Komisya liczy na wybitne współpracownictwo także Prof. Wł. Abrahama i Dr. St. Zachorowskiego.

Komisya filozoficzna odbyła w ciągu roku ubiegłego trzy posiedzenia, na których oprócz kwestyi naukowych, będących przedmiotem przedstawionych rozpraw, omawiano sprawę całkowitego, ewentualnie częściowego wydania rękopisu „Bożycy“ Trentowskiego, tudzież zinwentaryzowania rękopisów i skatalogowania druków Hoene-Wrońskiego, do czego ma przygotowane materyały p. Zenon Przesmycki. Druk I-go tomu „Archiwum“ Komisji rozpoczął się i objął już do tej chwili prace: dra Władysława Horodyskiego p. t. „Średniowieczne źródła do filozofii mesyanizmu“ i Ks. dra. Konstantego Michalskiego p. t: „Michał („Paryżanin“) z Bystrzykowa i Jan ze Stobnicy jako przedstawiciele skotyzmu w Polsce“. Komisya poniosła dotkliwą stratę przez zgon jednego z najpracowitszych swoich członków ś. p. Ks. Prof. Dra. Franciszka Gabryła, po którym pozostał spory rękopis „Dziejów filozofii w Polsce w w. XVII i XVIII“, znajdujący się obecnie w przechowaniu Akademii oraz praca o „Antyarystoteliku XVII w.: O. Waleryanie Magni'm“, w Polsce czynnym, mająca niebawem wyjść w I tomie „Archiwum“. W zakresie badań dziejów filozofii dawniejszej w Polsce (t. j. z czasów średniowiecza i odrodzenia) najpilniejsze postulaty skupiają się około wyświeetlenia kwestyi, którzy scholastycy i mistycy chrześcijańskiego Zachodu ewentualnie też Wschodu byli u nas

znani i przez jakie mianowicie dzieła, a którzy wybijali się poczytnością i wpływem ponad innych — następnie jak i jakie przedostawały się do nas pierwsze próby reformy logiki i dyalektyki, jako pierwsze refleksye o pięknie i ideałach etycznych, zabarwione platonizmem, wreszcie kiedy i jakimi drogami docierały do Polski zarodki nowszych poglądów na przyrodę. Bardzo pożądaney i cennej orientacyi dostarczają tu świeże wyniki badań członka naszej Akademii, Piotra Duhem'a, o prekursorach Leonarda da Vinci i Galileusza między scholastykami, gdy się zważy, że w świetle naszych zbiorów rękopiśmiennych ci właśnie scholastycy, torujący drogi nowszej filozofii, (jak n. p. Buridanus) budzili w Polsce żywsze zajęcie, wywoływali komentarze i polemikę. To też można sobie obiecywać wydatniejsze owoce ze zwrócenia uwagi na oddźwięki myślowe, jakie u nas sobie zyskali. Chcąc znów wykryć i ocenić współudział — niewielu chociażby i odosobnionych jednostek polskich — w życiodajnym dla pokoleń następnych, acz początkowo bardzo mętnym, fermentie idei przyrodniczo-filozoficznych, etycznych i teoretyczno-poznawczych wieku odrodzenia, będą musieli współpracownicy Komisyi starać się wglądnąć w ówczesne sposoby uprawiania kabalistyki, alchemii a nawet przesądów astrologicznych, skoro mamy ślady, iż zaprawione są domieszkami tych „nauk potajemnych“ traktaty treści filozoficznej wydane w Polsce, a noszące na sobie piętno nowszych prądów, jak dyalog platonizujący Adama z Bochynia i listy o filozofii przyrody Kamilli Hereuliani (po włosku w Krakowie drukowane). Ciekawsze z tego rodzaju pomników literackich będą zapewne przez Komisję wydane w jej

Archiwum, jeśli nie w całości, to w ekscerptach odpowiednich rozmiarów.

Wydział matematyczno-przyrodniczy ogłosił następujące wydawnictwa:

1. Rozprawy Wydziału matem.-przyrodniczego Akademii Umiejętności, tom 53-ci, dział A (nauki matematyczno-fizyczne). W Krakowie 1913, in 8-o, str. 415, z 16 tablicami i rysunkami w tekście. Zawiera 17 rozpraw.

2. Rozprawy Wydziału matem.-przyrodniczego Akademii Umiejętności, tom 53-ci, dział B (nauki biologiczne). W Krakowie 1913, 8-o, str. 619; z 36 tablicami i rysunkami w tekście. Zawiera 21 rozpraw.

3. Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles, Série A, Sciences Mathématiques. Année 1913. Cracovie 1913, 8-o, stron VI i 633, z 11 tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 38 rozpraw.

4. Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles, Série B, Sciences Biologiques. Année 1913. Cracovie 1914, 8-o, stron VII i 907, z 74 tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 48 rozpraw.

Nadto rozpoczęto druk następnych dwóch tomów Rozpraw i dwóch tomów Biuletynu.

Na posiedzeniach Wydziału rozpatrywano 113 rozpraw i komunikatów, z których do wydania w publikacjach przyjęto 109.

Z zakresu analizy matematycznej i geometrii ogłoszono 13 rozpraw, a mianowicie: p. H. Steinhaus: „O niejednostajnej zbieżności szeregów Fouriera“; czł. St. Za-

remby: „Typowe własności liczb rzeczywistych i niektóre z najciekawszych związków, jakie zachodzą pomiędzy niemi“; prof. W. Sierpińskiego: „O krzywej, której pole nie jest mierzalne“; p. H. Steinhausa: „O pewnej szczególnej funkcji, którą można przedstawić przez szereg Fouriera“; p. G. Pólya: „O pewnej krzywej p. Peano“; czł. St. Zaremby „O pewnej klasie zagadnień mieszanych z teorii równania fal kulistych“; p. H. Steinhausa: „O pewnym zagadnieniu pp. Lusina i Sierpińskiego“; p. L. Godeaux: „O powierzchni czwartego rzędu, zawierającej krzywą skośną rzędu szóstego, rodzaju trzeciego“; p. A. Rosenblatta: „O mnożeniu szeregów nieskończonych“; prof. W. Sierpińskiego: „Przyczynek do teorii mnogości punktowych dwuwymiarowych“; prof. W. Sierpińskiego: „O dwóch zagadnieniach z teorii funkcji nieróżniczkowalnych“; czł. K. Żorawskiego: „O niezmiennikach różniczkowych deformacji i ciągłego ruchu materialnego ośrodka“; p. A. Hoborskiego: „Wyznaczenie w pewnym przypadku szczególnym funkcji rozwiązującej równanie fal kulistych“.

Z dziedziny nauki fizyki ukazało się w roku sprawozdawczym prac 13. Do badań doświadczalnych należą: pp. E. Drozdowskiego i J. Pietrzaka: „Oznaczenie stałych krytycznych chlorowcowodorów“; prof. T. Godlewskiego: „O roztworach produktów promieniotwórczych“; prof. T. Estreichera i p. J. Bobotka: „Przyczynki do znajomości zachowania się tlenku węgla w niskich temperaturach“; pp. St. Lorii i J. Patkowskiego: „Badania nad dyspersją światła w gazach. III. Amoniak“; prof. T. Godlewskiego: „O działaniu koloidów na produkty promieniotwórcze w roztworach“; p. J. Stocka:

„Przyczynki do wiadomości o zjawiskach endosmozy elektrycznej“. Z zakresu fizyki teoretycznej ogłoszono prace następujące: czł. M. P. Rudzkiego: „Próba zastosowania zasady Fermata do ośrodków nieizotropowych“; p. Białobrzeskiego: „O równowadze termodynamicznej kuli gazowej swobodnej“; p. J. Kroo: „O zbiorze czasowym i mikrokanonicznym w mechanice statystycznej“; czł. L. Birkenmajera: „O postaciach masy płynnej, ożywionej jednostajnym ruchem obrotowym“; czł. W. Natansona: „O rozpraszaniu światła w ośrodku gazowym“; czł. St. Zaremby: „O raptownem tworzeniu się strug cieczy“; czł. M. Smoluchowskiego: „Kilka przykładów ruchów Browna odbywających się pod wpływem sił zewnętrznych“.

Historyi nauk ścisłych dotyczy jeden komunikat czł. L. Birkenmajera: „Mikołaj Kopernik. I. Pochodzenie, rodzina i lata młodości“.

Do rozmaitych działów chemii należą studia następujące: p. W. Lampego i p. J. Miłobędzkiej: „Studia nad kurkumina“; prof. K. Dziewońskiego i p. C. Paschalskiego: „O przemianie fotochemicznej acenaftyleny. Cz. II: Synteza dwóch stereoizomerycznych heptacyklo-nów (dwunaftylenocyklobutanów)“; prof. K. Dziewońskiego: „O budowie dekacykloenu“; czł. L. Marchlewskiego i p. H. Malarskiego: „O filocyaninie i filoksantynie“; p. Z. Wierzchowskiego: „O działaniu maltazy na skrobię“; p. A. Gałęckiego: „Metoda octanowa ilościowego oddzielania żelaza i glinu od manganu“; p. W. Świętosławskiego: „O związkach azowych i dwuazowych. Komunikat VI“; pp. Świętosławskiego i Manosshona: „O związkach azowych i dwuazowych. Komunikat VII“;

prof. St. Opolskiego i p. A. Weinbaumówny: „Bromowanie fenyl-octonitrylu“. Razem z zakresu chemii prac 9.

W dziale mineralogii, petrografii i krystalografii wydrukowano: p. Z. Rozena: „O kryształach heptacyklenu $C_{24}H_{16}$ “; p. S. Kreutza: „Łupek granatowo-syli-manitowo-biotytowy w Tatrach“; p. W. Pawlicy: „Pegmatyty Tatr i ich stosunki magmatyczne“; p. Cz. Kuźniara: „Skały osadowe tatrzańskie“; p. St. Małkowskiego: „O III-rzędowym dyorycie kwarcowo-amfibolowym i towarzyszących mu żyłach aplitowych na Wyspach Komandorskich“; p. S. Kreutza: „O limburgicie w Tatrach“; p. Z. Rozena: „Pilolit z Miękini“. Razem prac 7.

Do zakresu nauk geologicznych należy praca p. M. Limanowskiego: „Wielka płaszczowina kalabryjska“.

Prac paleontologicznych ogłoszono piętnaście: pp. J. Czarnockiego i J. Samsonowicza: „Przyczynek do poznania cechsztynu w granicach wyżyny Świętokrzyskiej“; Dra K. Wójcika: „Jura Kruhela Wielkiego pod Przemyślem, Część I—IV“; Dra E. Niezabitowskiego: „O szczątkach czaszki zwierzęcia nosorożcowatego (*Teleoceras ponticus* Niez.) z Odessy“ i „Ren kopalny w Galicyi“; Dra E. Kiernika: „Materyały do paleozoologii dyluwialnych ssawców Ziemi Polskiej. Część IV: Jeleń olbrzymi (*Cervus euryceros* Aldr.)“ i „Część V.: Familia *Canidae*, Sectio *Lupinae*“, „Szczątki jelenia *Dicrocerus* z Ziemi Polskiej“, „Czaszka *Aceratherium Schlosseri* Web. z okolic Odessy“; Dra J. Nowaka: „Badania w zakresie głowonogów z górnej kredy w Polsce, Część III“, p. J. Jarosza: „Fauna wapienia węglowego w okręgu Krakowskim, Trylobity, Część II“; Dra B. Rydzewskiego: „O wieku

warstw węglowych Zagłębia Krakowskiego“ i p. A. J. Żmudy: „Roślinność kopalna dyluwium krakowskiego“.

Do zakresu botaniki należy dwanaście prac. Morfologią, anatomią i fizyologią roślin wyższych zajmują się prace: czł. Wł. Rotherta: „Spostrzeżenia nad lianami“ i „Nowe badania nad chromoplastami“; p. M. Matlakówny: „Przyczynek do znajomości nasion traw i ich kielkowania“; Dra T. Klimowicza: „O zastosowalności prawa Webera do fototropizmowych zgięć liścieni owsa (*Avena sativa*)“; Dra E. Malinowskiego: „Mieszaniec przenicy“. — Systematycznej i geobotanicznej treści jest prac pięć, mianowicie: czł. E. Janczewskiego: „Uzupełnienia Monografii porzeczek, V.“; czł. H. Zapałowicza: „Krytyczny przegląd roślinności Galicyi. Część XXVIII i XXIX“; Dra K. Roupperta: „O dwu planktonowych okrzemkach (*Chaetoceros Zachariasii* i *Attheya Zachariasii*)“ i ks. B. Strzeszewskiego: „Przyczynek do znajomości flory wód siarczanych okolic Krakowa“. Budowę i fizyologię bakteryi mają za przedmiot dwie prace: czł. A. Prażmowskiego: „O jądrach komórkowych bakteryi“ i ks. B. Strzeszewskiego: „Przyczynek do znajomości fototaktyzmu *Chromatium Weissii*“.

Z dziedziny zoologii i antropologii ogłoszono prac i komunikatów trzydzieści siedm. Anatomią i histologią zwierząt zajmują się prace: p. M. Rosego: „Cytoarchitektonika przedmózdzia ptaków“; p. J. Kozickiej: „O budowie przyłg u Gekonów“; p. J. Berggrünówny: „Budowa skóry rzęgotki podczas zmiany jej barwy“; p. Z. Fedorowicza: „Przyczynek do badań nad anatomią i rozwojem układu naczyniowego płazów“; czł. J. Nusbauma-Hilarowicza: „Badania nad historią naturalną ryby głę-

binowej *Gastrostomus Bairdii* Gill et Ryder“; p. K. Simma: „Narzędzia pyszczkowe larwy jętki *Oligoneuria rhenana* i ich zanik u formy dojrzałej“; p. Z. Kopystyńskiej: „Przyczynek do znajomości budowy przewodów płciowych u mięczaków, część I“; p. R. Blochówny: „Materiały do histologii i cytologii wirków słodkowodnych (*Dendrocoelum lacteum* Müll.)“, tudzież komunikaty czł. J. Nusbauma-Hilarowicza: „Dalsze badania nad anatomią i histologią ryb głębinowych z wypraw księcia Monaco Alberta I“ i p. H. Wielowieyskiego: „Badania nad anatomią, histologią i cytologią ryb kostnych“. — Rozwój i regenerację mają za przedmiot prace p. Z. Fedorowicza: „Badania nad rozwojem naczyń limfatycznych niektórych płazów bezogonowych“; p. C. Beigel-Klaftenowej: „Regeneracya organu węchowego u ryb karpioiwatych“; p. B. Fulińskiego: „O rozwoju zarodkowym *Dendrocoelum lacteum*, część I“; p. R. Minkiewicza: „Studia nad wymoczkami o konjugacyi łańcuchowej“ oraz komunikaty czł. J. Nusbauma-Hilarowicza i p. M. Oxnera: „Embryologia wstężnicy *Lineus ruber* Müll.“ tudzież „O utworach bliźniaczych u wstężnic“. Z zakresu fizyologii wydano prac jedenaście, mianowicie: czł. N. Cybulskiego: „Prądy czynnościowe w nerwach i ich zależność od temperatury“; p. F. Czubalskiego: „Wpływ adrenaliny na charakter prądów czynnościowych w mięśniach“; p. J. Rothfelda: „O wpływie doświadczalnych obrażeń rdzenia przedłużonego na odczyny ruchowe z przedsiolkowego narządu ucha“; p. J. Brunnera: „O odporności czerwonych ciałek krwi“; pp. A. Rosnera i J. Zubrzyckiego: *Corpus luteum graviditatis*, a ochronne zaczyny w ciąży“; p. J. Zielińskiej: „Wpływ parcyalnego ciśnienia tlenu na szybkość regene-

racyi u *Eisenia foetida* Sav.“ i „Działanie światła na dżdżownicę *Eisenia* i znaczenie biologiczne barwików przez nią wytwarzanych“; p. J. Wilezyńskiego: „O funkcji wydzielniczej jelita tylnego u rodziny *Sipunculidae*“ i „Przyczynek do fizjologii wydzielania u samca *Bonellia viridis*“; p. K. Simma: „Trawienie u dorosłych i pączkujących robaków z rodzaju *Chaetogaster*“, wreszcie komunikat p. J. Pogonowskiej: „Wpływ czynników chemicznych na ubarwienie salamandry plamistej“. — Do zakresu systematyki zwierząt i morfologii należą prace: p. L. Sitowskiego: „O nowej aberracyi *Colias hyale* L.“; p. J. Prüffera: „O nowych aberracyach motyli *Agrotis pronuba* i *Lythria purpuraria* oraz o nowych formach *Aphantopus hyperantus*, *Coenonympha iphis* i *Bupalus pinarius*“; czł. W. Kulezyńskiego: „*Aranearum species novae minusve cognitae, in montibus Kras dictis a Cel. Dre C. Absolon aliisque collectae*“; p. J. Domaniewskiego: „Spostrzeżenia nad zjawiskami zmienności i korelacjami u niedźwiadka jawańskiego *Heterometrus cyaneus* C. L. Koch“; p. A. Lityńskiego: „Rewizya fauny tatrzańskiej wioślarek (*Cladocera*), część I: *Daphnidae*“; p. J. Grochmalickiego: „Przyczynek do znajomości słodkowodnej fauny wschodniej Afryki. Skorupiaki widłonogie i małżoraczki“. — Z dziedziny antropologii opisowej wydano pracę czł. J. Talko-Hryncewicza: „Odtworzenie kilku typów postaci historycznych, spoczywających na Wawelu“. Do zakresu psychologii doświadczalnej należą trzy prace: p. W. Boguckiej: „Wpływ podnieć afektywnych na czas rozpoznania“; p. J. Zajęca: „Badania nad wytwarzaniem się mechanizmów skojarzeń“ i p. S. Ad-

lerówny: „Przyczynek do analizy kojarzeń łańcuchowych“.

Wydział matem.-przyrodniczy przyznał w r. 1913 zasiłek na badania naukowe, w kwocie 1000 K, z funduszu im. ś. p. Stanisława Kostaneckiego p. dr. Franciszkowi Czubalskiemu we Lwowie.

Komisya fizyograficzna wydała 47-y tom Sprawozdań, zawierający materyały do fizyografii kraju. Z Atlasu geologicznego Galicyi wydrukowano trzy mapy Prof. Dra. W. Teisseyrego, mające tworzyć drugą część zeszytu 22, mianowicie: Bóbrka-Mikolajów, Rohatyn i Przemyślany. Wydanie 24-go zeszytu tego Atlasu opóźniło się z powodu, że z ostateczną redakcyą tekstu do niego wypadło czekać na ukończenie pewnych prac podjętych w Tatrach po śp. Prof. W. Uhligu, a pociągających za sobą ważne zmiany w dotychczasowych zapatrywaniach na geologię tych gór.

Sekcyja meteorologiczna Komisyi otrzymała spostrzeżenia z 19 stacyi, z których 11 posiadało barometr. Jedna z tych stacyi, w Zakopanem, jest własnością Sekcyi przyrodniczej Towarzystwa Tatrzańskiego. Z dawniejszych, stacje w Żywcu, Jarosławiu i Korzenicy zaprzestały przysyłać spostrzeżenia; założono natomiast cztery nowe: w Jasle, Maryninie, Burkucie i Kozaczynie, z których jednak druga i ostatnia w ciągu roku przestały istnieć. Jak w latach dawniejszych, tak i w tym roku nadesłał p. J. Hawrysiewicz spostrzeżenia fenologiczne z Ożydowa, a Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie udzieliło Sekcyi wiadomości o gradobiciach w Galicyi w r. 1913.

Z polecenia Sekcyi geologicznej czynnych było

pięciu współpracowników. Prof. J. Jarosz gromadził w dalszym ciągu i opracowywał materiały paleontologiczne z wapienia węglowego w Krakowskiem. Jako częściowy rezultat tych poszukiwań pojawiła się w Rozprawach Wydziału matem.-przyrodniczego część 2-a pracy p. Jarosza o trylobitach, wkrótce zaś ukończy p. Jarosz opracowanie rodzajów *Productus* i *Spirifer* i wykaże, iż nasz wapień węglowy, pod względem faunistycznym i stratygraficznym najbardziej podobny do wapienia węglowego Belgii i południowej Anglii, podzielić można na podstawie wymienionych rodzajów na pięć poziomów. — P. St. Lencewiczowi poleciła Sekcyja zbadanie utworów dyluwialnych w Królestwie Polskiem od Szczakowy po Ojców. Wywiązując się z tego zadania, złożył on Sekcyi pracę, przeznaczoną do wydania w Sprawozdaniach Komisji, p. t. „O utworach czwartorzędowych w północnej części Krakowskiego“. — Dr. Wł. Pawlica dokonał kartograficznego zdjęcia granitu w Tatrach na obszarze od doliny Suchej Wody po Wołoszyn i zbadał pod względem mineralogicznym dolinę Pańszczycy, Buczynową oraz stoki zachodnie Miedzianego; nadto zwiedził położone na południowej stronie Tatr doliny Hlińska, Niewyrkę, Mięguszowiecką, Złomiska, Batyzowiecką, Wielicką i Sławkowską, tudzież stare kopalnie złota na Krzywaniu. Rezultaty pracy kartograficznej zostaną ogłoszone w wydać się mającej Monografii Tatr Polskich; opracowanie zebranego obficie materiału mineralogicznego jest w toku. — W Tatrach czynny był także p. B. Wigilew, zbierając w dalszym ciągu skamieniny neokomskie i badając stosunki tektoniczne, tym razem na przestrzeni od Przysłopu Miętusiego po dolinę

Lejową. Z zebranego materiału paleontologicznego p. Wigilew zdołał oznaczyć 14 form gatunkowo, 18 innych jedynie rodzajowo; dotychczas znano z tego obszaru tylko 5 form neokomskich, w tem gatunkowo oznaczonych 3. Pracę swą nad neokomem tatrzańskim p. Wigilew na zamiar ukończyć w roku bieżącym; wiadomość o dotychczasowych rezultatach pojawi się w Sprawozdaniach Komisji p. t. „Neokom reglowy w Tatrach“. — P. A. Fleszar pracował w Karpatach na przestrzeni między Strzyżowem, Golcową, Frysztakiem, Krosnem i Brzozowem, sprawdzając i uzupełniając swoje geologiczne spostrzeżenia z lat 1909—12; teren ten p. Fleszar opracował także pod względem morfologicznym a wyniki swych badań w jednym i drugim kierunku zestawiał w pracy p. t. „O budowie Karpat na północ od Krosna“, przeznaczonej do Sprawozdań Komisji. Nadto p. Fleszar rozpoczął studia geologiczne i morfologiczne na przestrzeni od Krosna po Przełęcz Dukielską.

Rozpoczęte w roku 1911 prace nad nowem wydaniem mapy geologicznej W. X. Krakowskiego prowadzone były dalej przy pomocy subwencji z funduszu Atlasu geologicznego Galicyi. Brali w nich udział, jak poprzednio, pp. Prof. J. Jarosz, Dr. W. Kuźniar, Dr. J. Smoleński, S. Weigner i Dr. K. Wójcik. Badania te musiały być po części rozszerzone na okolice poza obrębem W. X. Krakowskiego, przyczem studia pp. Kuźniara i Smoleńskiego w zakresie dyluwium wykazały między innemi żwirowiska mieszane z materiałem tatrzańskim na dziale wodnym Dunajec-Biała, a na Podhalu rzuciły pewne światło na dawną przynależność

Orawy do dorzecza Dunajca i na bardzo młody wiek tamtejszego działu wodnego.

Subwencyonowane przez Galic. Wydział Krajowy studia nad produktywnym karbonem krakowskim odbywały się, jak w latach poprzednich, pod kierunkiem i przy spółudziale Prof. Dra J. Grzybowskiego. P. St. Weigner kończy opracowanie fauny z Gołonoga na podstawie zbiorów własnych, warszawskich i lwowskich (powierzonych przez tamtejszą Szkołę politechniczną i Muzeum im. hr. Dzieduszyckich), po którem przystąpi do pracy nad fauną dolnego karbonu z Tenczynka i warstw podrenowanych w Królestwie Polskiem. Dr. Br. Rydzewski ogłosił w Biuletynie Akademii Um. wstępną wiadomość o rezultatach swych studyów nad florą karbońską p. t. „O wieku warstw węglowych Zagłębia Krakowskiego“ i przygotowuje do druku jej opis szczegółowy, którego część 1-a, obejmująca rodzaj *Lepidodendron* jest na ukończeniu. Prof. Dr. Grzybowski opracowuje florę Libiąża; oznaczenie flory 1-go poziomu, zbliżające się do końca, dowodzi, że — wbrew zdaniu Gothana — pierwotne określenie tych warstw jako górno-karbońskich (stephanien) było słuszne.

Sekeya zoologiczna poleciła badania fauny ośmiu współpracownikom. P. J. Bayger gromadził w dalszym ciągu materyały do zbioru krajowych gadów i płazów, przeznaczonego dla Muzeum Komisji fizyograficznej. W tym celu odbył dwie wycieczki w Tatry, w kwietniu i sierpniu; zebrane tam gatunki wraz z innymi okazami z okolic Lwowa, gór stryjskich i Podola, gdzie p. Baygerowi udało się złowić okaz największego naszego węża, *Coluber Aesculapii*, w łącznej liczbie około

40, złożył p. Bayger do Muzeum w jesieni b. r. — Dr. L. Sitowski zajmował się w dalszym ciągu pienińską fauną ssawców i ptaków, zbierając okazy i obserwując przeloty ptaków. Do Muzeum dostarczył Dr. Sitowski w r. z. 9 gatunków nietoperzy, 4 inne ssawce i 13 ptaków. Ogółem Muzeum otrzymało od niego dotychczas 70 okazów ssawców i ptaków. — P. J. Prüffer, któremu Sekcyja poleciła badanie zaniedbanej od lat wielu fauny lepidopterologicznej krakowskiej, ograniczył się na razie do działu motyli większych (*Macrolepidoptera*) i na obszarze od Czernej po puszcę Niepołomicką i od doliny Bętkowskiej w Królestwie Polskiem po Wieliczkę zebrał 451 gatunków i 63 odmian, w czem 85 gatunków i 59 odmian nowych dla Krakowskiego, a 25 form nieznanych dotychczas z Galicyi. Cały ten materyał został już opracowany i po części złożony w Muzeum Komisyi. Opisy dwóch nieznanych aberracyi i trzech nieprawidłowo rozwiniętych okazów, znalezionych przez p. Prüffera, pojawiły się w Biuletynie Akademii Um. — P. J. Młodowska zbierała wije w okolicach Krakowa; poszukiwania te, utrudnione w roku ubiegłym niepogodą, będą prowadzone dalej w roku b. — PP. A. Lityński i Dr. St. Minkiewicz uzupełniali rozpoczęte dawniej badania faunistyczne jezior w Tatrach. Przedmiotem poszukiwań pierwszego z nich były skorupiaki z grupy wioszczaków, drugiego zaś pozostałe działy fauny. P. Minkiewicz badał stawy położone w dolinie Staroleśnej, Wążeckiej i Batyzowieckiej, tudzież dorywczo staw Furkotny Wielki; w listopadzie odbył kilkudniową wycieczkę do jezior po stronie polskiej. P. Lityński głównej części badań dokonał we wrześniu i październiku wspólnie z Drem

Minkiewiczem; objęły one 40 zbiorników; w styczniu zbadał p. Lityński zimową faunę Dwościaków Gąsienicowych i stawu Dwoistego, na wiosnę gromadził materiały z niżej położonych jezior węgierskich. Rezultaty swej pracy nad rodziną *Daphnidae* p. Lityński ogłosił w Biuletynie Akademii Um. — Dr. J. Grochmalicki zamierza opracować monograficznie skorupiaki polskie z rzędu małżoraczków; w roku zeszłym uzupełniał dawniejsze, w tym celu zgromadzone materiały, nowymi zbiorami z Podola, Wołynia, okolic Sandomierza i z Gór Świętokrzyskich; nadto badał faunę solankową Galicji wschodniej w okolicach Truskawca, Stebnika, Łanczyna, Delatyna i Słobody Rungurskiej. — P. E. Lubecki zajął się bardzo u nas zaniedbanym działem nicieni nie pasorzytnych; zbierał je na 40 stanowiskach w okolicach Krakowa po Tenczynek, Ojców, Wieliczkę, Swoszowice i Tyniec i z zebranego materiału oznaczył dotychczas około 30 gatunków, z których trzy są prawdopodobnie nowe dla nauki, a niemal wszystkie nowe dla fauny krajowej.

W Sekcyi botanicznej zajmowało się badaniem flory pięciu współpracowników. Dr. K. Roupert badał zbiorowiska roślinne z okolic Dobczyc, kładąc nacisk na dochowane resztki dąbrów i regla dolnego; poszukiwania te ma zamiar doprowadzić w roku bieżącym do Wieliczki i Biskupic, by powiązać stosunki geobotaniczne progu beskidowego i pogórza wielickiego, poczem — zapewne w jesieni b. r. — przedstawi Sekcyi wyniki swej pracy. — Dr. W. Szafer prowadził dalej podjęte w roku 1912 badania flory Kotliny Sandomierskiej. W kwietniu podjął 10-dniową podróż po Wyżynie Ma-

łopolskiej aż do północnych stoków Gór Świętokrzyskich, w lipcu zwiedził dokładnie pasmo wzgórz tarnobrzeskich i badał florę w przełomie Tanwi przez Roztocze lwowsko-tomaszowskie. Dokładniejszemu badaniu wnętrza dawnej Puszczy Sandomierskiej stanął na przeszkodzie zły stan pogody, Dr. Szafer zwrócił się przeto z dalszemi wycieczkami na Podole, pragnąc uzupełnić swój opis flory Miodoborów, wydany w r. 1910; wycieczki te przyniosły 20 gatunków roślin kwiatowych nowych dla obszaru, w tem dwa nowe dla Galicyi. Rezultaty wycieczki podolskiej Dr. Szafer przedstawi Sekcyi w najbliższym czasie; geobotaniczne stosunki Kotliny Sandomierskiej wymagają jeszcze dalszych studyów. — P. A. Żmuda zajął się badaniem zielonej roślinności w jaskiniach tatrzańskich, przyczem chodziło nie tylko o jej skład ale także o wykazanie jej zależności od fizycznych i chemicznych warunków na tych niezwykłych stanowiskach. Połączone więc były te poszukiwania z mozolnem zbieraniem materyałów do dokładnego poznania samych jaskiń i panujących w nich tych wszystkich stosunków, które mogą wywierać wpływ na zielone rośliny. Niepogoda utrudniała w wysokim stopniu i te badania, zwłaszcza pomiary decydującego dla badanych roślin czynnika, mianowicie natężenia światła. Z 21 badanych jaskiń grota Magury i jaskinia Alabastrowa w Tatrach Bielskich przewyższają pozostałe bujnością i obfitością flory; na ogół jest ona wszakże jednakowa i nie różna zasadniczo od flory jaskiń Ojcowskich, mimo bardzo znacznej różnicy co do wzniesienia n. p. m. Na nasuwające się wobec tego pytanie, czy wogóle istnieją różnice w roślinności jaskiń w Europie, znalazł p. Żmuda od-

powieź, przeszukawszy kilka jaskiń w Krasie; te okazały się pod względem roślinności zupełnie od naszych odmienne i bez porównania uboższe. Poszukiwania w jaskiniach tatrzańskich p. Żmuda ma nadzieję ukończyć na wiosnę bieżącego roku. — P. A. Wróblewski badał florę grzybów w okolicach Kołomyi, Mikuliczyna i na Czarnej Horze, nadto odbył dwie wycieczki nad Dniestr w Horodeńskie, Zaleszczyckie i Borszczowskie. Rezultat tych poszukiwań, łącznie z wynikami pracy podjętej w r. 1912 bez pomocy ze strony Sekcji, p. Wróblewski zestawił częściowo w dwóch wykazach wydanych w tomie 47 i 48 Sprawozdań Komisji fizyograficznej. — Dr. B. Namysłowski rozpoczął badania flory źródeł mineralnych (szczaw i solanek) na Podkarpaciu; materiały zebrane w 38 miejscowościach od Pewli Małej po Kaczykę są obecnie przedmiotem opracowania, które zostanie ukończone w roku bieżącym. — Wywiązując się z zadania, podjętego w r. 1912, p. W. Augustynowicz złożył w Muzeum zbiór porostów tatrzańskich, a p. St. Waśniewski zbiór roślin kwiatowych i grzybów z gubernii siedleckiej i lubelskiej. Rozpoczętą w tym samym roku pracę nad krajowymi Peridiniami p. J. Wołoszyńska ukończy w lecie b. r.

W Rozprawach Wydziału matem.-przyrodniczego wydał Dr. H. Zapałowicz dalszy ciąg swego „Przeglądu krytycznego roślinności Galicyi“, opartego na rewizyi krajowego zielnika Komisji fizyograficznej.

Do wydania w swych Sprawozdaniach otrzymała Komisja fizyograficzna, jako rezultat badań podjętych bez pomocy z jej strony, prace Dra S. Klemensiewicza „O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny

galicyjskiej, przyczynek IX" i Dra W. Polińskiego „Ślimaki Ojcowa“.

Na własność Muzeum fizyograficznego przeszedł nadzwyczaj bogaty zbiór skamielin jurajskich, zgromadzony przez Dra K. Wójcika w ciągu ostatnich lat 13. Składa się on z dwóch części, z których jedna pochodzi z jury krakowsko-wieluńskiej, druga z Kruhela Wielkiego pod Przemyślem. Pierwsza, obejmująca około 50.000 okazów, służyła za podstawę do odznaczonej nagrodą im. J. Majera pracy Dra Wójcika p. t. „Bat, kellowej i oxford w okręgu krakowskim“, w której autor dla celów stratygraficznych wyzyskał jedynie gatunki już dawniej opisane. Opracowanie nowych gatunków i odmian zastrzegł sobie Dr. Wójcik na przeciąg lat 10. Zbiór kruhelski wyzyskał Dr. Wójcik w pracy p. t. „Jura Kruhela Wielkiego pod Przemyślem“, wydanej w Rozprawach Wydziału matem.-przyrodniczego. Obydwie partye zbioru nie mają równych sobie; np. z wapienia rafowego w Kruhelu, z którego Dr. Wójcik wymienia 220 gatunków i odmian, znanych było poprzednio tylko 17 form, i to po części w okazach gatunkowo nieoznaczalnych.

Do Muzeum fizyograficznego przybyły, oprócz zbiorów i okazów złożonych przez p. W. Augustynowicza, J. Baygera, Dra W. Friedberga, J. Prüffera, Dra L. Sitowskiego i St. Waśniewskiego: 1) zbiory lub okazy zwierząt, roślin, skamielin i skał, podarowane przez p. Br. Gustawicza (bogaty zielnik z powiatu chrzanowskiego), p. M. Kamieniecką w Rakulowej (obfity zbiór owadów krajowych i obcych, tudzież książki śp. St. Kamienieckiego), pp. St. Kulczyńskiego, F. Marfiaka w Jordano-wie, Dra W. Mierzejewskiego, Dra W. Polińskiego, J.

Popka, Prof. Dra M. Raciborskiego, Dra L. Sitowskiego, inż. S. Stobieckiego, Dra F. Wilkosza, A. Wróblewskiego w Wierbiażu Niżnym, 2) książki, broszury, mapy i fotografie podarowane przez Muzeum im. hr. Dzieduszyckich we Lwowie, pp. Prof. Jarosza, J. Kołodziejczyka, St. Lencewicza w Warszawie, Nahlika, Whiteheada i Sp. we Lwowie, J. Paczowskiego w Chersonie, Dra St. Pawłowskiego we Lwowie, Dra K. Roupperta i Prof. Dra J. Siemiradzkiego we Lwowie, 3) książki otrzymane drogą wymiany, 4) rośliny i książki zakupione.

Pracami muzealnemi zajmowali się: Prof. Dr. W. Kulczyński, Prof. J. Jarosz, p. A. J. Żmuda, pp. J. Kołodziejczyk, K. Piech, J. Premik i stypendyści Akademii Um. pp. Bellert i Tyrankiewicz.

Komisya antropologiczna. W dziale antropologii fizycznej Prof. J. Talko-Hryncewicz przedstawił pracę „O szczątkach ludzkich znalezionych na Żmudzi“.

Prof. Hryncewicz badał wspólnie z p. Wandalinem Szukiewiczem cmentarzysko z czasów Jagiellońskich, znajdujące się w Łankiszkach obok Naczy w pow. lidzkim, gub. wileńskiej.

Tenże badał cmentarzysko z XVII wieku, położone w majątku Unja koło Wierzbołowa w pow. wyłkowskim, gub. suwalskiej.

Prof. Hryncewicz przedłożył również sprawozdanie z badań antropologicznych dokonanych przez p. E. Frankowskiego na Polesiu wołyńskim oraz podał wiadomość o materiałach antropologicznych i etnograficznych, zbieranych przez tegoż pracownika dla zamierzonej monografii Kotliny sądeckiej.

Prof. Hryncewicz przedłożył dalej fotografie, zdjęmowane przez pp. Dowgirda i Frankowskiego dla prac antropologicznych, a mianowicie Żydów krakowskich, Poleszuków i Litwinów z gub. suwalskiej i kowieńskiej oraz zawiadomił, że sam wykonał odlewy gipsowe typów antropologicznych litewskich,

Prof. A. Wrzosek z Krakowa przedstawił: „Materiały antropologiczne, zebrane w kilku wsiach parafii chomranickiej, leżących na pograniczu powiatów limanowskiego i nowosądeckiego“.

W dziale archeologii przedhistorycznej Dr. E. Kiernik podał wiadomość o znalezieniu siekieroklinika krzemiennego w ziemi przy regulacji Wisły po stronie Podgórza, oraz o domniemanem siedlisku człowieka z epoki kamiennej, odkrytem przy orce w Przegorzałach pod Krakowem.

P. Józef Kostrzewski z Berlina nadesłał dwie prace p. t.: „Skarb bronzowy z epoki halszackiej z Środy w Wielkopolsce“ i „Kurhan z młodszej epoki rzymskiej w Siedleminie w pow. jarocińskim w Wielkopolsce“.

P. Leon Kozłowski badał kosztem Komisji szereg grobów t. zw. kujawskich neolitycznych w Świerczynie, Hłowie i Borucinie w okolicach Włocławka.

Prof. Demetrykiewicz czytał na posiedzeniach swoją rozprawę syntetyczną „O paleolicie w Polsce“.

Tenże prowadził przy pomocy p. M. Drewki dalsze badania na cmentarzysku z epoki bronzowej na gruntach uniwersyteckich we wsi Mydlniki pod Krakowem, które ostatecznie zostały ukończone.

Ciż sami badacze dokonali poszukiwań na miejscu,

zawierającym ślady osady z epoki t. zw. grodziskowej w Mydlnikach.

Prof. Demetrykiewicz z pp. Drewką i Kozłowskim dokonali bliższych badań na miejscu ważnej osady z epoki neolitycznej, odkrytej przypadkowo podczas robót drogowych w sąsiedztwie Mogiły Wandy. Badania te będą kontynuowane w dogodnej porze w latach następnych.

Do Muzeum archeologicznego przybyły oprócz wykopalisk, przywiezionych z wycieczek prof. Demetrykiewicza i p. Kozłowskiego jeszcze następujące zabytki:

P. Józef Kostrzewski z Berlina ofiarował 7 siekiero-kliników i nóż krzemienny z wyspy Rugii oraz takiż nożyk z Schmöckwitz w Brandenburgii.

Tenże darował również swoje wykopaliska, odkryte w badanym kurhanie w Siedleminie w pow. jarocińskim w Wielkopolsce.

P. St. Jan Czarnowski z Miechowa złożył w Muzeum piękną kolekcję swych wykopalisk kamiennych i metalowych, odkrytych w jaskiniach t. zw. Ciemnej i Oborzysku Wielkim na Górze Koronnej koło Ojcowa.

P. Michał Górski w Świerczynie koło Włocławka ofiarował siekiero-dłuto bronzowe z Michałowa nad jeziorem Orzelskiem w Głuszyńskim.

P. Sew. Udziela złożył w Muzeum siekiero-klinik krzemienny, znaleziony przy kopaniu fundamentów na Grzegórkach w Krakowie oraz toporek kamienny z piaskowca, wyorany na polu we wsi Stale w pow. tarnobrzeskim.

P. Józef Kołodziejczyk, inżynier z Mogiły, ofiarował naczynia gliniane neolityczne i narzędzia krzemienne, wykopane przy rekonstrukcyi drogi obok Mogiły Wandy oraz zabytki znalezione w Krzesławicach.

Wreszcie zakupiono dla Muzeum od P. Józefa Zawadzkiego wykopaliska przedhistoryczne z Parany w Brazylii, t. j. narzędzia kamienne, naczynia i przybory gliniane i brązowe.

W dziale etnograficznym p. Seweryn Udziela przedstawił wyniki badań swoich nad budownictwem górali polskich, jako przyczyńki do pracy Dra Matlakowskiego: „Budownictwo ludowe na podhalu“. Przewszystkiem przedstawił typy chat jednoizbowych w Nowym Targu i w Beskidzie zachodnim, tudzież bogato ilustrowane zdobnictwo chat drewnianych i kapliczek przydrożnych. Nadto referent zwrócił uwagę na sposób oświetlania izb wiejskich przed użyciem lamp naftowych. Prawie do ostatnich czasów używano w zachodniej Galicyi szczyp sosnowych (smółówek) albo bukowych do świecenia, zatykając je bądź w szczeliny muru w kominie, bądź też w umyślnie do tego celu sporządzone żelazne trzymadła, tkwiące w ścianie, albo w osobno stojące, przenośne stojaki, wreszcie w płócienne lub słomiane kominki wiszące u powały, niby lampy. Do łupania szczyp (wiór) bukowych w Żywieckiem i Bialskiem używano specjalnych heblów. Używano również kaganków glinianych, do których nalewano jakiegokolwiek tłuszczu i tłuszczem tym świecono. Wreszcie świecono łojuwami świecami, wyrabianemi zwykle w domu.

P. S. Udziela przedstawił rozporządzenie Rady Szkolnej z dnia 7 kwietnia 1913 r., którem polecono nauczycielom, pracującym w szkołach wiejskich i małomiejskich w całym kraju, spisać środki żywienia się, używane obecnie przez ludność, w celu opracowania planów nauki dla wiejskich szkół gotowania. Ponieważ opisy te

będą zawierały bardzo cenny materiał do studyów nad sposobem odżywiania się ludności, tem bardziej, że obejmują kraj cały, przeto referent wnosi, aby prosić Radę Szkolną o odstąpienie całego tego materiału Komisji antropologicznej Akad. Umiej. po wyzyskaniu go dla celów dydaktycznych. Wniosek przyjęto; nadto uchwalono wybrać Komitet złożony z pp. Przewodniczącego, prof. Ciechanowskiego i sekretarza Udzieli; kwestyonaryusz wydany przez Radę Szkolną, o którym wyżej mowa, komitet ten ma uzupełnić w celach naukowych, następnie przedstawić go Radzie Szkolnej z prośbą o ogłoszenie i wezwanie nauczycieli do zebrania dalszych materiałów, odnoszących się do żywienia się ludności.

Prof. L. Wachholz demonstrował rysunki nowej sekty religijnej na Śląsku.

Wacław Hruszka, 45 lat liczący, urodzony i zamieszkały na Śląsku austriackim, przybył w jesieni 1912 roku do Błędowic Dolnych koło Chrzanowa na zaproszenie Raszki i Adamezykowej, aby szerzyć zasady utworzonej przez siebie nowej religii na zebraniu prywatnem. Hruszka liczy obecnie sporo prozelitów między ludnością robotniczą, przeważnie czeską na Śląsku, Morawach, w Czechach i w Wiedniu. Nową wiarę począł on głosić z natchnienia bożego napatrzywszy się błędów zakonników z Jasnej Góry, gdzie bawił lat kilka jako braciszek. Nie uznaje on i jego prozelici obrazów kościelnych, głosi bezwzględną czystość seksualną, odprawia z prozelitami w prywatnych mieszkaniach wspólne nabożeństwa, które polegają na wprawianiu się w stan „transu“ (własna ich nazwa) zapomocą podniosłych śpiewów i modłów. Niektórzy doznają w tym stanie drgawek, a nadto

uzyskują zdolność rysowania i malowania akwarelą symbolicznych kwiatów, rzekomo rosnących na innych planetach, zwykle na Marsie i Jowiszu, oraz innych alegorycznych figur i ornamentów. W stanie tym piszą także „pismem marsowem“, którego jednak nie mogą odczytać poza stanem transu. Przedstawione rysunki wykazują poprawność i nieraz uderzające zacięcie artystyczne tak co do wykonania rysunku, jak i jego barwności. Hruszkę, Raszkę i Adameczykową obwiniała c. k. Prokuratura Państwa o zbrodnię obrazy religii, a Prof. Wachholz badał ich stan umysłowy z polecenia Sądu Krajowego Karnego dnia 31-go marca 1913 i przekonał się, że wszyscy oni byli obarczeni zwyrodnieniem umysłu w formie ciężkiej histeryi. Byli zaś płciowymi abstynentami. Rysunki i pismo „marsowe“ mieszczą się w zbiorach zakładu medycyny sądowej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W setną rocznicę urodzin znakomitego etnografa polskiego ś. p. Oskara Kolberga urządziła Komisya uroczyste posiedzenie, na którym dyr. Roman Zawiliński wygłosił ustęp z monografii o O. Kolbergu wykazując, jak Kolberg-muzyk przemienił się w Kolberga-etnografa. Komisya postanowiła dać inicjatywę do ogłoszenia życiorysu Oskara Kolberga i do wydania studyum o jego muzyce.

Utworzono w łonie Komisyi antropologicznej Sekcyę etnograficzną, aby dać możność pracownikom w tej gałęzi wiedzy częściej stykać się z sobą przy wspólnej pracy.

Wydrukowano prace: p. Stanisława Ciszewskiego „Słowniczek nazwisk Wielkopolan zamieszkałych w obrę-

bie dziekanatu stawiszynskiego“, p. Józefa Kantora: „Zwyczaję świąt Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy w okolicy Jarosławia“, i p. Kazimierza Moszyńskiego: „Obrzędy, wiara i powieści ludu z okolic Brzeżan“.

Dr. Włodzimierz Bugiel złożył studyum krytyczne o bajce ludowej: „Kobieta gorsza od dyabła“; ks. Emil Schramek: „Zbiór 1300 pieśni ludowych przeważnie z melodyjami z Górnego Śląska“, p. Niemira Lewinson: „54 pieśni ludowych z melodyjami z Królestwa polskiego“.

Komisya bibliograficzna nauk matematyczno-przyrodniczych pracowała w roku sprawozdawczym normalnie, klasyfikując zebrany przez sekretarza materyał naukowy.

Zeszyt za drugie półrocze 1912 r. „Katalogu Literatury naukowej Polskiej“ znajduje się w druku, zeszyty zaś za pierwsze i drugie półrocze 1913 r. są w przygotowaniu.

Komisya historyi nauk matematyczno-przyrodniczych odbyła sześć posiedzeń, na których zostały wygłoszone następujące komunikaty naukowe:

Prof. Dr. Ludwik Birkenmajer: 1) Stanisław Pudłowski, fizyk i matematyk polski XVII-go stulecia. — 2) Nowe wiadomości, odnoszące się do życia i do naukowej działalności Marcina Bylicy z Olkusza, astronoma XV-go stulecia, a mianowicie: a) Dwa nieznane dotychczas astrologiczno-astronomiczne pisemka, przypisane papieżowi Pawłowi II, a względnie królowi węgierskiemu Maciejowi Korwinowi Hunyademu; b) Nieznane dotychczas astronomiczno-topograficzne pomiary Bylicy na Węgrzech (około 1475), wykonane przez niego

prawdopodobnie w celu sporządzenia karty geograficznej Królestwa Węgierskiego. — 3) Drobne wiadomości do życia i do naukowej działalności Jerzego z Drohobycza, doktora medycyny, lekarza i astronoma polskiego XV-go stulecia. — 4) Tymczasowa wiadomość o życiu i działalności naukowej Mikołaja z Kwidzyna, astronoma polskiego XV-go stulecia. — 5) Krakowskie w r. 1531 obserwacje komety, nazwanej później kometa Halley'a. — X. Konstanty Czaykowski T. J. : 1) O rozprawce z zakresu fizyologii, znajdującej się w rękopisie Biblioteki XX. Augustyanów w Krakowie (L. rkp. 280.) — 2) Rozprawa Jakóba z Ilży o zaćmieniu. — 3) Przyczynek do wiadomości o Kochańskim. — 4) Rozprawka o zaćmieniu Lamchoniusza, w Akademii Poznańskiej profesora. — 5) Zawiazki astronomicznego wyrazownictwa w Polsce i wybitny udział Polski w reformie kalendarza. — Dr. Jan Lachs: Z dziejów łaziebnictwa krakowskiego. — Prof. Dr. Józef Rostafiński: Pierwsza wiadomość o mikroskopie w Polsce. — P. Ida Ruxerówna: Wiadomość o nieznaney dotychczas Geometrii Józefa Naronowicza Narońskiego z r. 1659. — Prof. Dr. Adam Wrzosek: Niewydany atlas anatomiczny Ludwika Bierkowskiego.

Druk traktatu Marcina Biema z Olkusza († 1540) p. t. „Nova Calendarii Romani reformatio“ został ukończony. Pozostaje jeszcze do wydrukowania tylko przedmowa wydawcy. Traktat rzeczowy, który Biem opracował w latach 1515—1516 na V-e koncylium Lateraneńskie, przygotował do druku Prof. Ludwik Birkenmajer. Zaraz po wydaniu tego pierwszego tomiku wydawnictw Komisji nastąpią dalsze, przygotowane już w części do druku

przez Prof. L. Birkenmajera (Zbiór zapisek meteorologicznych, wykonanych w Krakowie w ciągu pierwszej ćwierci XVI wieku) i przez Prof. J. Rostańskiego (Onomasticon Trilingve, Latino-Germano-Polonicum, Rerum et Verborum ad Officinam Pharmaceuticam spectantium in Gratiam et Usus Iuventutis huic arti addictae. Collectum et conscriptum a Paulo Guldenio, Seniori S. R. M. Polon. et Sveciae Pharmacopaeo et Cive Thorunensi. Accesserunt quaestiones nonnullae Pharmacopolarum Tyronibus scitu dignae... Regiomontani Palaeopoli 1641).

Komisya uchwaliła przystąpić w najbliższym czasie do drukowania komunikatów naukowych, wygłoszonych na posiedzeniach, począwszy od r. 1910. Wydawnictwo to będzie wychodziło zeszytami w objętości mniej więcej dwóch arkuszy. Materiały do pierwszego zeszytu już są przygotowane i druk ich rozpocznie się niebawem.

Biblioteka Akademii. Inwentarz biblioteczny liczy dzieł 44108 (oprócz zbiorów Walewskiego i Lubomirskiego).

Zbiór map i atlasów liczy 778 numerów.

W roku ubiegłym otrzymała biblioteka 379 darów w 467 tomach.

Z czytelní, otwartej codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) od godz. 10—2 i 6—8, korzystało, oprócz członków Akademii i współpracowników Komisji, 246 osób 3070 razy; dzieł czytano 1100, rękopisów 182, sprowadzonych 65. Na zewnątrz wypożyczono 492 dzieł w 848 tomach 93 osobom.

Zbiór rękopisów liczy obecnie 1820 numerów i 4 depozyty (Nrów 24), dyplomatów 330.

P. br. Bolesław Richthofen złożył w Akademii bogate archiwum rodzinne, odziedziczone po swym krewnym, Walerym Wielogłowskim, zawierające 346 druków i dokumentów i 3132 listy z epoki emigracyjnej po r. 1831.

Sprawozdanie Stacyi Naukowej i Biblioteki Polskiej w Paryżu za rok 1913. Gdy przed laty 75 szczupłe grono wychodźców naszych, z ks. Adamem Czartoryskim na czele, podpisywało w dniu 24-ym listopada 1838-go roku akt fundacyjny Biblioteki Publicznej Polskiej w Paryżu, nie przypuszczali oni, że sążnione będzie nowej instytucji emigracyjnej na długo na obczyźnie pozostać; nie spodziewali się również, że wyrośnie ona tak okazale, iż wśród księgozbiorów polskich poczesne zajmie miejsce.

Z dwu tysięcy tomów, które w dzień otwarcia Biblioteki, 24-go Marca 1839-go roku, do użytku publicznego oddano, rozrosła się ona przez te trzy ćwierci wieku do stu tysięcy bezmała tomów i po za księżniczami uniwersyteckimi na ziemiach polskich jedynie bodaj Zakładowi Ossolińskich ustępuje.

Dziś zbiory biblioteczne powoli bardzo się powiększają: tomów kilkaset zaledwie na półkach corok przybywa. Winne temu i szczupłe nadzwyczaj środki materialne, które nie pozwalają więcej niż paręset franków na zakupy rocznie łożyć. Winne temu również i mniejsze, niż przed laty, zajęcie się kraju tą placówką naukową polską na Zachodzie. Księgarze nasi, oprócz nielicznych wyjątków, z rzadka tylko o Bibliotece Polskiej w Paryżu

pamiętają; a i autorzy polscy, którzy u nas pracowali, nie zawsze myślą o przysłaniu do Paryża dzieł swoich, chociażby wątek do nich ze zbiorów naszych czerpali.

Rośnie zaś wciąż liczba osób, które z tych zbiorów korzystają; przy stole w Czytelni, dla pracujących umyślnie przeznaczonym, coraz częściej miejsca braknie.

Poza uczonymi naszymi, którzy dla studyów specjalnych do Paryża przybywają, a którzy i w Bibliotece Polskiej przytem pracują, główny zastęp naszych czytelników tworzą słuchacze wyższych zakładów paryskich. Owocem ich studyów jest rokrocznie pokaźna liczba prac dyplomowych, składanych w Sorbonie i innych uczelniach tutejszych. Niejedna z tych rozpraw drukiem bywa ogłaszana, jak niedawno naprzykład poważne i treścią i objętością, bo sześćset prawie stronic liczące dzieło o konstytucyi 3-go Maja (*L'Oeuvre législative de la Diète de 4 ans*).

Gdy w zbiorach naszych dzieł potrzebnych braknie, a wydarza się to niestety często, zwracamy się o łaskawą a niezawodną pomoc do instytucyi krajowych, do Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, do Zakładu Ossolińskich we Lwowie. Nawzajem i nasze druki i rękopisy odbywają dalekie podróże, idą służyć tym, co kraju opuścić nie mogą.

Czytelników i pracujących miała Biblioteka w roku sprawozdawczym mniej więcej tyleż, co i lat ostatnich: osób przeszło pięć tysięcy korzystało w ciągu roku ze zbiorów. W szczegółach, ruch czytelników przedstawia się w sposób następujący (w nawiasach podano liczby odpowiednie z roku poprzedniego, 1912-go).

Miesiące	Dni otwarcia		Osób czytających	
Styczeń	25	(24)	702	(764)
Luty	20	(22)	626	(672)
Marzec	17	(25)	440	(605)
Kwiecień	26	(17)	583	(399)
Maj	22	(22)	462	(533)
Czerwiec	25	(25)	471	(474)
Lipiec	11	(12)	186	(196)
Sierpień	Biblioteka zamknięta			
Wrzesień	14	(13)	212	(207)
Październik	27	(26)	478	(549)
Listopad	23	(23)	572	(620)
Grudzień	20	(21)	513	(528)
Razem . . .	230	(230)	5245	(5527)

Za przykładem lat poprzednich Zarząd Stacyi skorzystał z pobytu w Paryżu znacznej liczby rodaków naszych, poświęcających się studjom specjalnym, by urządzić nową seryę odczytów. Na zebraniach odczytowych głos zabierali: w styczniu: 9-go, Dr. Władysław Günther, 23-go, Dr. Józef Ujejski; w lutym: 6-go, Dr. Stanisław Kot, 20-go, Dr. Jan Nowak, i w marcu, 13-go Dr. Tadeusz Wałek, już wymienieni w sprawozdaniu zeszłorocznem. W kwietniu, 3-go, wygłosił odczyt Dr. Bronisław Rydzewski „O współczesnych poglądach na powstawanie węgla kamiennego“; 24-go, Ks. Dr. Augustyn Jakubisiak „O filozofii Augusta Cieszkowskiego“; w maju 15-go, Dr. Jan Bielecki „O najnowszych postępach fotochemii“; 29-go, Dr. Tadeusz Grodyński: „O międzynarodowym sądzie rozjemczym w Hadze“.

Po wakacyach, jak zwykle, rozpoczęliśmy serję odczytów na nowo. Pierwszy wygłosił w grudniu, 18-go, p. Stanisław Szpotański „O filomatach“. W roku bieżącym, 1914-ym, przemawiali: w styczniu, 29-go, Dr. Kazimierz Konarski „O planach dynastycznych króla Jana III-go“; w lutym, 19-go, Dr. Piotr Bańkowski „O Maurycym Mochnackim przed sądem historyi literatury“; w marcu, 12-go, Dr. Kazimierz Kosiński „O estetyce pseudoklasycznej w Polsce“ a wreszcie, 26-go tegoż miesiąca, Dr. Bronisław Dembiński, profesor Uniwersytetu we Lwowie mówił „O Polsce i Francyi w czasie Wielkiej Rewolucyi“.

Uroczyste posiedzenie doroczne odbyło się, jak zawsze, w d. 3-im maja, w dolnej Sali Biblioteki wobec nader licznie zebranej publiczności. Przewodniczył i zagajał zebranie ks. Adam Czartoryski, prezes Komitetu miejscowego. P. Władysław Mickiewicz odczytał sprawozdanie z działalności Instytucyi za rok ubiegły (zob. Rocznik Akademii za r. 1912/13, str. 126—137); poczem Dr. Józef Ujejski, uproszony o zastępstwo, odczytał przemówienie Dr. Oswalda Balzera, profesora Uniwersytetu we Lwowie: „O Unii Horodelskiej,“ które autor jednocześnie wygłaszał tego samego dnia na posiedzeniu publicznem Akademii w Krakowie.

W dniu 21-ym maja odbyła się urządzona przez Stację pielgrzymka do grobów polskich w Montmorency, połączona z nabożeństwem żałobnem za duszę Niemcewicza, Kniaziewicza i innych Polaków zmarłych na wychodźstwie i z kazaniem w języku francuskim, które wygłosił ks. Gaston Brillet, profesor Seminarjum w Meaux. Osób paręset wzięło udział w tej pielgrzymce, przyczem

zarządy kolejowe, na skutek starań Stacyi, zniżyły ceny biletów do połowy.

W sierpniu, na wiadomość o zgonie Aleksandra Jabłonowskiego zarząd Stacyi przesłał do Warszawy depeszę kondolencyjną; toż samo uczynił w dwa miesiące później na wieść o śmierci nestora pisarzy naszych, Antoniego Małeckiego.

W miesiącu wrześniu zarząd Stacyi przedstawił, jak zwykle, dwu kandydatów do stypendyum im. Faucher na Wydziale medycznym Uniwersytetu Paryskiego: p. Jana Anasiewicza i p. Jadwigę Trzaskowską, oboje ze skutkiem pomyślnym.

Czterdziestu i jednej osobom ułatwiono w ciągu roku wstęp do Biblioteki Narodowej i do innych zamkniętych zakładów paryskich. W tymże czasie wysłano 232 listów w sprawach Stacyi i Biblioteki lub też z powodu różnych poszukiwań, dla osób prywatnych i instytucyi naukowych czynionych.

Z robót bibliotecznych, poza zwykłym katalogowaniem książek i załatwianiem spraw bieżących i kwerend wszelkiego rodzaju, zajęto się wydzieleniem i uporządkowaniem dubletów, szczególnie resztek nakładów bibliotecznych. Pora zimowa, wobec nieopalania magazynów, robotę tę przerwała i do odłożenia do wiosny zniewoliła.

Inwentarz biblioteczny powiększył się w roku sprawozdawczym o 318 nowych pozycyi, z czego 47 z kupna reszta z daru od 80 przeszło osób lub ciał zbiorowych. Z wydawców jedynie księgarnia Gebethnera i Wolffa w Warszawie i spółka nakładowa „Książka“ w Krakowie stale o zbiorach naszych pamiętały.

W księdze darów zapisane zostały jako ofiarodawcy następujące Instytucye, Towarzystwa, Księgarnie i osoby prywatne: Akademia Umiejętności w Krakowie (wsz. wydawn.), Akademia Królewska w Belgradzie (tom. 10), Archiwum miasta Lwowa, redakcyja Encyklopedyi Wychowawczej, Grono konserwatorów Galicyi Zachodniej, Matica Srpska w Nowym Sadzie, Muzeum Narod. Polskie w Rapperswilu, Polskie Towarzystwo Emigracyjne, Stowarzyszenie Kupców Polskich w Warszawie, Szkoła Polska w Paryżu, Towarzystwo Heraldyczne we Lwowie, Towarzystwo Naukowe Warszawskie (wsz. wydawn.), Uniwersytet ludowy w Krakowie, Zakład Narod. im. Ossolińskich we Lwowie, wydawnictwo „Życie“ w Krakowie; dalej księgarnie: H. Altenberga we Lwowie, Gebethnera i Wolffa w Warszawie (tom. 64), L. Idzikowskiego w Kijowie (tom. 34), S. Orgelbranda Synów w Warszawie (tom. 14), Feliksa Westa w Brodach (tom. 10); wreszcie panie i panowie: Konstanty Balmont, Piotr Bańkowski, Ignacy T. Baranowski, Zygmunt Bartkiewicz, Władysław Bartynowski, Attila Begey, Stanisław Belza, Charles Bernardin, Kazimierz Bleszyński, Włodzimierz Bugiel, hr. Henri de Charencey, Jan Chelmiński, Józef Białynia Chołodecki, Ignacy Chrzanowski, Regina Danyszówna, Samuel Dickstein, Adorian Diveky, Louis Fournier, Józef Frejlich, Wacław Garczyński, Wacław Gąsiorowski, Tadeusz S. Gasztowtt, Tadeusz Grabowski, Ludwik Heller, Ferdynand Hoesick, B. Horwitz, Aleksander Jaworowski, ks. Feliks Józefowicz, Justyna Klotzówna, Władysław Konopczyński, Stanisław Kot, Aleksander Kraushar, Edmund Krzymuski, Henryk Korab Kucharski, Stefan Kulikowski, Stanisław Limanowski,

Teresa Lubińska, Władysław Mickiewicz, Edward Milewski, Hipolit Korwin Milewski, Wacław Mutermilch, Wacław Olszewicz, Antoni Peretiatkowicz, Marguerite Poradowska, Stella Rubinsteinówna, Adam Skałkowski, Stanisław Smolka, Jadwiga Sosnowska, Władysław Strzembosz, hr. Stanisław Tarnowski, Iwan Tywonowycz, rodzina hr. Uruskiego, Maryan Wawrzeniecki, Kazimierz Woźnicki, hr. Władysław Zamoyski i Iza Zielińska.

Biblioteka otrzymywała również wprost z redakcyj darmo, lub tylko za zwrotem kosztów przesyłki (oznaczone gwiazdką), 67 następujących czasopism: *Amitiés françaises*, Biblioteka Dzieł Chrześcijańskich, Biblioteka Warszawska, Biesiada Literacka, Bluszcz, Bulletin Intern. de l'Académie de Cracovie, Bulletin Officiel du Brésil, Bulletin Polonais, Ciekawe Powieści, Le Courrier Européen, Czas, Dziennik Kijowski, Dziennik Petersburski, Dziennik Poznański, Dziennik Związkowy, Zgoda (Chicago), Ekonomista, Fotograf Warszawski, Francuska Medycyna, Gazeta Kujawska, Gazeta Lwowska, Gazeta Sądowa, Gazeta Warszawska, Gонец Poranny i Wieczorny, Język Polski (poprz. Poradnik Językowy), Krytyka, Książka, Kurjer Litewski, Kurjer Warszawski *, Kuźnia, Letopis Matice Srpske, Miesięcznik Heraldyczny, Muzeum, Myśl Katolicka, Nowa Gazeta, Nowości Ilustrowane, Odrodzenie, Pamiętnik literacki, Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, Praca (Kraków), Prawda *, Przegląd Filozoficzny, Przegląd Historyczny, Przegląd Lekarski, Przegląd Narodowy, Przegląd Polski, Przegląd Prawa i Administracyi, Przegląd Wileński, Przewodnik Bibliograficzny, Przewodnik Naukowy i Literacki, Ruch Filozoficzny, Rzeczpospolita, Sfinks *, Słowo, Słowo Pol-

skie, Świat *, Świat Słowiański, Tygodnik Ilustrowany, Tygodnik Polski, Tygodnik Rolniczy (Wilno), La Vie, Wiadomości matematyczne, Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne, Wiadomości Salezyjańskie, Wieś i Dwór, Zgoda, Ziemia.

Do darów w gotówce, oprócz przyznanej po raz trzeci subwencji miasta Paryża (fr. 250) i stałych składek rocznych ks. Adama Czartoryskiego (fr. 1000) i p. Tadeusza Chojeckiego (fr. 400) przybyła nowa składka roczna br. Gustawa Taubego (fr. 500). Prócz tego ks. Adam Czartoryski złożył jednorazowo dla uczczenia pamięci przedwcześnie zgasłego brata swego, ks. Witolda, franków 1000 a p. Konrad Berezowski z Odessy ofiarował na oprawy franków 20.

Dary przeznaczone specjalnie dla Muzeum Mickiewiczowskiego przysłała księgarnia H. Altenberga we Lwowie.

Zarząd Stacyi i Biblioteki poczuwa się do miłego dlań obowiązku złożenia tutaj szczerego podziękowania wszystkim wyżej wymienionym Instytucyom i Osobom za ich łaskawą pamięć o naszych zbiorach.

Zbiory Muzeum Mickiewiczowskiego zwiedziło w ciągu roku osób 291, w czem jedna znaczniejsza grupa, towarzystwo paryskie „Nos promenades“.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Bibliografia wydawnictw Akademii Umiejętności

od 1 maja 1913 do 30 kwietnia 1914*).

I. Wydział filologiczny.

Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce, tom XIII, Kraków 1914, 8-o, str. 412. K 8—

Treść. Dubiecki Maryan. Przemyrze dziedzica z poddajnymi rolnikami, str. 1. — Kurpiel Antoni M. Pamiętniki życia księdza Stanisława Jundzill, profesora botaniki i zoologii w cesarskim wileńskim uniwersytecie, str. 33. — Leniek Jan. Ks. Hugona Kołłątaja Raport z wizytacji Akademii krakowskiej, odbytej w r. 1777, str. 180. — Karbowski Antoni. Piotra Statoriusa Gymnasii Pinczoviensis Institutio, str. 257. — Kot Stanisław. Wojciecha z Kalisza Szkoła lewartowska, str. 283. — Lachs Jan. Krakowskie księgozbiory lekarskie z XVI wieku, str. 328.

— tom XIV, Kraków 1914, 8-o, str. 355.

K 8:50

*) Skrócenia: B. III. 1912, *A.* lub *B.* = Bulletin international de l'Académie des Sciences. Classe des sciences mathématiques et naturelles. Série *A*: Sciences mathématiques; Série *B*: Sciences naturelles. — MKj. = Materyały i prace Komisji językowej. — Rk. = Rocznik. — R. I. = Rozprawy Wydziału filologicznego. — R. II. = Rozprawy Wydziału historyczno-filozoficznego. — Spr. = Sprawozdania z czynności i posiedzeń Ak. Um. — * Gwiazdka przed skróceniem oznacza odbitkę.

- Treść.** Tomkowicz Stanisław. Korespondencya literacka Kajetana Koźmiana z Franciszkiem Wężykiem (1845—1856), str. 1. — Dynowska Marya. Jan Franciszek Loredano i polski tłumacz-anonim Dyanei, str. 277. — Bujakowski Zygmunt. Dwa pedagogiczne traktaty polskie XVI—XVII wieku z ces. Biblioteki publicznej w Petersburgu, wydał i wstępem opatrzył..., str. 323. — Wicherkiewiczowa Marya ze Sławskich. Antoni Hoene, królewsko-polski budowniczy, str. 349.
- Benni Tytus.** Formuły analityczne dźwięków polskich (*MKj. VI), 8-o, str. 24. K —50
- Istota artykulacyjna syczenia i szumu (*MKj. VI), 8-o, str. 24. K —30
- Biblioteka pisarzy polskich Nr. 65.** Symfonie anielskie Jana Karola Dachnowskiego (1631 r.) wydał Alfred Brodnicki. Kraków 1913, 8-o, str. 60 i 1 nlb. K —60
- **Nr. 66.** Mikołaja Sępa Sarzyńskiego Poezye. — Z pierwodruku (1601) i rękopisu wydał Ignacy Chrzanowski. Wydanie drugie. Kraków 1913, 8-o, str. 78. K —80
- Bieńkowski Piotr.** O pierwowzorach aplik grecko-rzymskich, przedstawiających walki z barbarzyńcami (Spr. 1913, Nr. 9).
- O scenach wojennych historycznych w Koroplastyce południowo-włoskiej (Spr. 1914, Nr. 1).
- Chrzanowski Ignacy.** Zwierciadło Reja przed sądem potomności (Spr. 1913, Nr. 7).
- Gawełek Franciszek.** Ludoznawstwo polskie od czasów najdawniejszych do Brodzińskiego (Spr. 1913, Nr. 10).
- Grabowski Tadeusz.** Euzebiusz Słowacki jako krytyk literacki (Spr. 1913, Nr. 8).
- Krytyka literacka w okresie pseudoklasycyzmu (Spr. 1913, Nr. 5).
- Pojęcie poezji u poetów średniowiecznych w Polsce (Spr. 1914, Nr. 4).
- Hadaczek Karol.** Eneolit, epoka brązowa i tak zwana „hallstacka“ na ziemiach polskich (Spr. 1913, Nr. 10).
- Jachimecki Zdzisław.** Tabulatura organowa z biblioteki klasztoru św. Ducha w Krakowie z r. 1548 (*R. I. 53), 8-o, str. 58 K 250

- Twórczość Marcina Mielczewskiego, kompozytora XVII w. (Spr. 1913, Nr. 6).
- Tabulatura organowa z drugiej połowy XVI w. polskiego pochodzenia (Spr. 1914, Nr. 2).
- Kryński Mirosław.** Z ruskich notat dyalektologicznych (*MKj. VI), 8-o, str. 30. K —30
- Lilientalowa Regina.** Święta żydowskie w przeszłości i teraźniejszości. Część II. (*R. I. 52), 8-o, str. 111. K 2'50
- Mandybur Tadeusz.** Ze studyów nad Lukianem ze Samosaty i Arystofanem (Spr. 1914, Nr. 2).
- Mann Maurycy.** O wyobraźni Jana Jakóba Rousseau (Spr. 1913, Nr. 5).
- Zagadnienie podziału w historii literatury (Spr. 1913, Nr. 6).
- Materyały i prace Komisji językowej Akademii Umiejętności w Krakowie.** Tom VI. Kraków 1913, 8-o, str. 465, 1 mapa. K 10'50.
- Treść.** Rudnicki Mikołaj. Przyczynki do gramatyki i słownika narzecza słowińskiego, str. 1. — Benni Tytus. Formuły analityczne dźwięków polskich, str. 247. — Ułaszyn Henryk. Przyczynki leksykalne. I. Gwara złodziejska z około roku 1840, str. 271. — Paulisz Zygmunt. Biblia „Królowej Zofii“ (sárospatacka) w rękopiśmie a w wydaniu Małeckiego, str. 287. — Kryński Mirosław Z. Z ruskich notat dyalektologicznych, str. 329. — Lehr Tadeusz. Studya nad akcentem pomorskim (z mapą), str. 359. — Benni Tytus. Istota artykulacyjna syczenia i szumu, str. 453.
- Paulisz Zygmunt.** Biblia „Królowej Zofii“ (Sárospatacka) w rękopiśmie a w wydaniu Małeckiego (*MKj. VI), 8-o, str. 42. K —40
- Pigoń Stanisław.** Symbol pani słonecznej w poezji Słowackiego (Spr. 1914, Nr. 4).
- Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny.** Serya III, tom VII. Ogólnego zbioru tom 52. Kraków 1913, 8-o, str. 380. K. 8—

Treść. Szykowski Maryan. Ossyan w Polsce na tle genezy romantycznego ruchu, str. 1. — Windakiewiczowa Helena. Studya nad wierszem i zwrotką poezji polskiej ludowej, str. 175. — Lilientalowa Regina. Święta żydowskie w przeszłości i teraźniejszości. Część II, str. 270.

Rudnicki Mikołaj. Przyczynki do gramatyki i słownika narzecza słowińskiego (*Mkj. VI), 8-o, str. 245. K 5—

Sprawozdania Komisji do badania historii sztuki w Polsce, tom IX, zeszyt I i II. Kraków 1913, folio, szpalt 300 i CLXXX, 6 tabl. i 290 ryc. w tekście. K. 20—

Treść. Czekiński Józef. Kazimierz Dolny, opracował, napisał i rysunkami opatrzył... (1 tabl. i 32 ryc.), szp. 1. — Szyszkó-Bohusz Adolf. Beszowa, Skalmierz i system krakowski. Opracował i rysunkami opatrzył... (1 tabl. 62 ryc.), szp. 45. — Tomkowicz Stanisław. Kolegiata św. Jana Chrzyciela w Skalmierzu. Reszty romańskiej budowy (1 ryc.), szp. 107. — Szyszkó-Bohusz Adolf. Dwa kościoły jednonawowe: Krzęcice i Potok Wielki. Opracował i napisał... (16 ryc.), szp. 115. — Tenże. Trzy kościoły hallowe: Olkusz, Kraśnik, Kleczków. Opracował... Uzupełnił Sokołowski Maryan (1 tabl. i 74 ryc.), szp. 131. — Anneksa do pracy powyższej: Gumowski Maryan. Mennica Olkuska i koleje, jakie przechodziła, szp. 223. — Kłodziński Abdon. Tęczyńscy. Pogląd na rozwój, zamożność i znaczenie rodu (1 tabl. genealog.), szp. 243. — Smoliński Józef. Kościół PP. Brygitek, później PP. Wizytek w Lublinie i odkryte malowidła ściennie z XV w. (1 tabl. i 28 ryc.), szp. 267. — Sprawozdania z posiedzeń za rok 1906 i 1907: Antoniewicz Jan Bołoz. Największy obraz Józefa Wolfowicza, szp. III—VII (fig 1—2). — Dwie pamiątki po królu Janie III Sobieskim, szp. VII. — Gobeliny hr. Agenora Gołuchowskiego, szp. CXXXV. — Nieznane dzieło Altomontego, szp. CXXXVI—CXXXVII. — O nieznanym obrazie Jana Kołtunowskiego, szp. CXXXVII. — Bałaban Majer. O zabytkach sztuki żydowskiej we Lwowie, szp. LIV—LV. — „Hudys“ przedmiot obrządkowy żydowski, szp. CXXXVII. — Bartynowski Władysław. Fotografie dwóch portretów polskich w Rzymie, szp. CLII. — Beth Ignacy. Widok Krakowa w XVII w. w galerii Schleissheimskiej, (fig. 15) szp. XLII—XLV. — Cercha Stanisław. Sebald Linck hafciarz J. K. M. Zygmunta Augusta (1552—1579), szp. XC—XCI. — Przyczynki do historii stolarstwa artystycznego w XVI w. i ciesielstwa w służbie królewskiej,

szp. XCH—XCIV. — O złotnikach na dworze Zygmunta I, Zygmunta Augusta, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego i Zygmunta III, szp. CLI. — Fotografia pasa płóciennego, (fig. 30) szp. CLX. — Czekański Józef. Zdjęcia architektoniczne i fotografie Kazimierza Dolnego n. Wisłą, szp. LV. — Czołowski Aleksander. Fotografia cerkwi murowanej w Sudkowcach na Podolu ros., szp. CXXXV. — Obrazek olejny z XVIII w. ruskiego malarza Eliasza Załużańskiego, szp. CXXXVI. — Stary relikwiarz, szp. CXXXVI. — Inwentarz zamku w Wiśniczu z r. 1822, szp. CXXXVI. — „Ikonotheka“ J. I. Kraszewskiego, szp. CXXXVII. — Czubek Jan. Wypis akwarel i sztychów Norblinów ze zbiorów zamku w Kraszynie, szp. LXXXVIII. — Dobrowolski Marcei. Kościół św. Agnieszki w Krakowie, szp. LXXXVII. — Chocim, jego przeszłość i jego zamek, (fig. 7—18) szp. CXX—CXXXI. — Fotografie obrazu z klasztoru i kościoła OO. Reformatorów w Krakowie, szp. CXL. — Górzyński Władysław X., Czara wrocławska, (fig. 3—14) szp. VII—XXVII, patrz Maryan Sokołowski. — Kieszkowski Jerzy. Rzeczy polskie w austriackich zbiorach, (fig. 22—28) szp. LV—LXVII. Nagrobek Jana Ścibora w Budzie, (fig. 27—29). szp. CLII—CLIX — Fotografie portretów polskich, znajdujących się poza krajem, szp. CLIX. — Klein Franciszek. Kościół św. Piotra w Krakowie, szp. LXXXVIII. — Wiadomość o dwóch architektach, którzy budowali kościół św. Piotra w Krakowie, szp. XCII. — „Sztuki majsterskie“, szp. CX. — O barokowych kościołach Warszawy, szp. CLXXVI. — Kolankowski Ludwik. Rachunki Andrzeja Kościeleckiego z rękop. Nr. 1032 w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, szp. LXXXVIII—XC. — Komornicki Stefan. Ołtarz renesansowy w Zatorze, (fig. 16—21) szp. XLV—LIII. — Dwory murowane w Polsce w w. XVI, szp. CXIX—CXX. — Lenkiewicz Włodzimierz. Inwentarze skarbcza Katedry lwowskiej z lat od r. 1630—1698, szp. CXXXIII—CXXXV. — Lepszy Leonard. Róg wielicki, (fig. 20—21). szp. CXL—CXLIX — Mycielski Jerzy. Portrety węgiers. malarza Adama Manyoki'ego, szp. LXXXVII—LXXXVIII. — O dzie-

łach sztuki w Czerwonym Dworze hr. Tyszkiewiczów, szp. XCVII—XCVIII. — Pagaczewski Julian. O relikwiarzach w skarbcu kościoła N. P. Maryi na Piasku w Krakowie, (fig. 22—24) szp. CXLIX. — Pajzderski Nikodem. Kościół Filipinów w Gostyniu w W. Ks. Poznańskim szp. VII. — Kościół na Zdzieżu pod Borkiem w Ks. Poznańskim, szp. XCII. — Piotrowski Józef. Tezy doktorskie z XVIII wieku, szp. LV. — Podlacha Władysław. O freskach w cerkwiach bukońskich, szp. CXXXVII—CXL. — Przybysławski Władysław. Kamienica Anczewskiego we Lwowie, szp. LV. — Ptaśnik Jan. Rachunki za roboty wykonane w kaplicy królewskiej na Bielanach pod Krakowem, szp. LXVII. — O nagrobku Jana Bapt. Gislenusa, (fig. 38—39) szp. LXXXII—LXXXIII. — Inwentarz skarba koronnego z r. 1632, szp. LXXXIII—LXXXVII. — Inwentarz klejnotów księżnej Neuburskiej, królowej polskiej, Anny Katarzyny Konstancji, córki Zygmunta III i Konstancji Austriaczki, szp. XCVIII—CX. — Archiwum OO. Franciszkanów w Przemysłu, szp. CL. — Malarz Szymon Chmiel, szp. CL. — Radziwiński Zygmunt Luba. a) O portrecie króla Jana III; b) Nieznany obraz z XVIII w. malarza Józefa Horodnickiego, szp. CXXXVII. — Rubczyński Witold. O zapatrywaniach Sebastjana Petrycego na sztukę i współczesne zabytki, szp. CXXXVI. — Sokołowski Maryan. Uzupełnienia do pracy ks. Wład. Górzyńskiego: Czara włocławska, szp. XXVII—XLII. — Florentyn Trawiński, szp. LIII—LIV. — Domniemany portret Emira Rzewuskiego, szp. LXXXVIII. — Fotografia rzeźby Madonny romańskiej w Goślicach w Sandomierskiem, (fig. 19) szp. CXL. — O arrasach z XVI w., przedstawiających uroczystość ofiarowania korony polskiej Henrykowi Walezemu, szp. (fig. 33—36) CLXIV—CLXXV. — Stroner Władysław. Złoty krzyż w skarbcu katedry na Wawelu, (fig. 29—37) szp. LXVIII—LXXXII. — Turczyński Stanisław. Przyczynki do działalności Baltazara Fontany w Krakowie, (fig. 1—6) szp. CXIII—CXIX. — Witanowski Rawa Michał. Kościół w Kłobucku z XII, XV i XVII wieku, (fig. 40) szp. XCIV—XCVI. — Wojciech Borzymowski, ma-

larz XVI w., (fig. 37) szp. CLXXVII—CLXXX. — Worobjew Grzegorz. Kościół w Szczuczynie mazowieckim, szp. XCVI—XCVII. — Wyczyński Kazimierz. Ratusz w Szydłowcu, (fig. 31—32) szp. CLX—CLXIII. — Zarewicz Stanisław. O posągu Chrystusa w kaplicy M. B. Częstochowskiej w kościele N. M. Panny w Krakowie, (fig. 25) szp. CLI. — Rzeźba gotycka Zaśnięcie N. M. Panny, (fig. 26) szp. CLI.

Sternbach Leon. Przyczynki do mitów o słowiku i jaskółce (Spr. 1914, Nr. 4).

Stroński Stanisław. Przygody dworne trubadura Bertranda de Born (Krytyka historyczna życiorysu prowansalskiego z XIII wieku) (Spr. 1913, Nr. 9).

Szykowski Maryan. Gessneryzm w poezji polskiej (Spr. 1914, Nr. 1).

Śmieszek Antoni. Przyczynki do objaśnienia napisów staroperskich (*R. I, 51), 8-o, str. 21. K — 40

Tretiak Józef. Kilka uwag o powieści Zygmunta Krasińskiego p. t. *Herburt* (Spr. 1913, Nr. 8).

Ułaszyn Henryk. Przyczynki leksykalne. 1. Gwara złodziejska z około roku 1840 (*Mkj. VI), 8-o, str. 17. K — 30

Windakiewiczowa Helena. Studya nad wierszem i zwrotką poezji polskiej ludowej (*R. I. 52), 8-o, str. 97. K 2—

II. Wydział historyczno-filozoficzny.

Balzer Oswald. Prof. L. K. Goetza „Das russische Recht“ (Spr. 1914, Nr. 4).

— Unia Horodelska. (Odczyt wygłoszony na publicznem posiedzeniu Akademii Umiejętności dnia 3 maja 1913) (Rocz. 1912/13), 8-o, str. 32. K — 60

Chmaj Ludwik. Wollzogen przeciw Descartesowi. Przyczynek do charakterystyki związku arianizmu polskiego z myślą filozoficzną Zachodu (Spr. 1913, Nr. 10).

Dąbkowski Przemysław. Prawo łąziebne. Studium z historii prawa polskiego (*R. II, 56), 8-o, str. 64. K 1:30

Ekspedycyi węgierskiej Sprawozdanie (Spr. 1913, Nr. 9).

Gabryl Franciszek ks. O. Waleryan Magni (1586—1661) jako anty-arystotelik (Spr. 1913, Nr. 5).

- Grodecki Roman.** Dzieje klasztoru premonstratenskiego w Busku w wiekach średnich (*R. II. 57), 8-o, str. 93. K 2—
- Horodyski Władysław.** Trentowski i Krause a mistyce XIII i XIV wieku do Mistrza Eckharta (Spr. 1913, Nr. 10).
- Z porównawczych zagadnień logiki obiektywnej (Spr. 1913, Nr. 9).
- Kamieniecki Witold.** Rozwój własności na Litwie w dobie przed I statutem (Studia historyczno-gospodarcze). (*R. II. 57), 8-o, str. 104. K 250
- Kętrzyński Stanisław.** O elementach chronologicznych dokumentów Kazimierza Wielkiego (*R. II. 56), 8-o, str. 101. K 240
- Konopczyński Władysław.** Geneza i ustanowienie Rady Nieustającej (Spr. 1913, Nr. 9).
- Kostanecki Antoni.** Idee społeczne Russa (Spr. 1914, Nr. 4).
- Krzyżanowski Stanisław.** Regnum Poloniae, II. (Spr. 1913, Nr. 9).
- Loret Maciej.** Niewydane akty, odnoszące się do pobytu Mikołaja I w Rzymie z Archiwum Nadwornego w Wiedniu (Spr. 1913, Nr. 6).
- Malinowski Bronisław.** Stosunek wierzeń pierwotnych do form organizacji społecznej. Teorya totemizmu (Spr. 1913, Nr. 8).
- Michalski Konstanty** ks. Jan ze Stobnicy jako przedstawiciel skotyzmu w Polsce (Spr. 1913, Nr. 5).
- Peretiatkiewicz Antoni.** Filozofia prawa Jana Jakóba Rousseau (Spr. 1913, Nr. 5).
- Prochaska Antoni.** Protazego biskupa poselstwo do Polski r. 1471. (*R. II. 56), 8-o, str. 14. K —30
- Płaśnik Jan.** Fuggerowie w Polsce (Spr. 1913, Nr. 6).
- Ze studyów nad szlachtą w Polsce mieszczańskiego i obcego pochodzenia (Spr. 1914, Nr. 3).
- Semkowicz Władysław.** Ze studyów rodowych: Godła napieczątne a herby rycerstwa polskiego wieków średnich (Spr. 1914, Nr. 2).
- Ze studyów rodowych: a) Zawołania jako hasła bojowe; b) Ród Abdanków; c) Ród Powalów (Spr. 1914, Nr. 3).
- Taubenschlag Rafał.** Prawo karne grecko-egipskie (Spr. 1913, Nr. 9).
- Ulanowski Bolesław.** Walenty Kuczborski, kanonik krakowski († 1572) (Spr. 1913, Nr. 6).

III. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

- Beigel-Klaftenowa Cecylia.** Regeneracja organu węchowego u ryb karpiowatych (1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 206—213).
- Białobrzęski Czesław.** O równowadze termodynamicznej kuli gazowej swobodnej (2 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 264—290).
- Bloch Rachela.** Materiały do histologii i cytologii wirków słodkowodnych (*Dendrocoelum lacteum* Müll.) (2 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 648—670).
- Cybulski Napoleon.** Prądy czynnościowe w nerwach i ich zależność od temperatury (B. III. 1913, B, str. 437—442).
- Domaniewski Janusz.** Spostrzeżenia nad zjawiskami zmienności i korelacji u niedźwiadka jawańskiego (*Heterometrus cyaneus* C. L. Koch) (2 ryc. i 1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 250—272).
- Drozdowski E. i Pietrzak J.** Oznaczenie stałych krytycznych chłorowcowodorów. (3 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 219—240).
- Dziewoński K. i Paschalski Cz.** O przemianie fotochemicznej acenaftyleny. Część druga. Synteza dwóch stereoizomerycznych heptacyklenów (dwunaftylenocyklobutanów) (B. III. 1913, A, str. 326—334).
- Dziewoński K.** O budowie dekacyklenu (B. III. 1913, A, str. 462—470).
- Fleszar A.** Przyczynek do znajomości rozwoju powierzchni niżu polsko-niemieckiego. (Wiadomość tymczasowa) (4 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 117—130).
- Gedroyć Michał.** Przyczynek do znajomości pijawek europejskich (13 ryc.) (B. III. 1913, B, str. 32—47).
- Godeaux Lucyan.** O powierzchni czwartego rzędu, zawierającej krzywą skośną rzędu szóstego, rodzaju trzeciego (B. III. 1913, A, str. 529—547).
- Grochmalicki Jan.** Przyczynki do znajomości słodkowodnej fauny wschodniej Afryki. Skorupiaki Widłonogie i Małżoraczki (2 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 517—537).
- Jakób W.** O strącaniu wodorotlenku glinu i o oddzielaniu go od chromu (B. III. 1913, A, str. 56—62).
- Janczewski Edward.** Uzupełnienia monografii porzeczek (14 ryc.) (B. III. 1913, B, str. 714—741).
- Jeleńska-Macieszyna Sabina.** Drogi wychodzące z przednich wzgórków czworaczych królika (3 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 55—78).

- Kaufman Laura.** Zjawiska degeneracji podczas rozwoju wśródmacicznego u salamandry plamistej (1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 24—31).
- Kiernik Eugeniusz.** Czaszka *Aceratherium Schlosseri* Weber z okolic Odessy (1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 808—864).
- Szczątki jelenia: *Dicrocerus* z Ziemi Polskich (1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 449—464).
- Klimowicz Tadeusz.** O zastosowalności prawa Webera do fototropizmowych zgięć liścieni owsa (*Avena sativa*) (4 ryc.) (B. III. 1913, B, str. 466—506).
- Kopystyńska Zofia.** Przyczynek do znajomości budowy przewodów płciowych u mięczaków. Część I (3 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 881—904).
- Kozicka J.** O budowie i rozwoju przyłg u Gekonów (4 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 671—690).
- Kroo Jan.** O zbiorze czasowym i mikrokanonicznym w mechanice statystycznej (B. III. 1913, A, str. 548—571).
- Kuźniar Wiktor i Smoleński Jerzy.** Przyczynek do historii działu wodnego między Wisłą a Odrą (2 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 88—94).
- Limanowski Mieczysław.** Wielka płaszczowina kalabryjska (B. III. 1913, A, str. 370—385).
- Lityński A.** Rewizya fauny tatrzańskiej Wioślarek (*Cladocera*). Część I. *Daphnidae* (5 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 566—623).
- Loria St. i Patkowski J.** Badania nad dyspersją światła w gazach. III. Amoniak (4 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 494—508).
- Malarski H., patrz Marchlewski L. i Malarski H.**
- Marchlewski L. i Malarski H.** O filocyaniu i filoksantynie (B. III. 1913, A, str. 509—521).
- Matlakówna M.** Przyczynki do znajomości traw i ich kiełkowania (2 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 236—250).
- Mazurkiewicz E.** Przyczynek do teorii mnogości (B. III. 1913, A, str. 46—55).
- Mierzejewski W.** *Aeschna osiliensis* nov. sp. (2 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 79—87).
- Minkiewicz R.** Studya nad wymoczkami o konjugacji łańcuchowej (4 ryc.) (B. III. 1913, B, str. 742—749).

- Namysłowski Bolesław.** Nieznane solankowe mikroorganizmy w głębi wielickiej kopalni (2 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 88—104).
- Niedźwiedzki Julian.** O formacji solnej w Kaczyce na Bukowinie (1 ryc.) (B. III. 1913, *A*, str. 65—75).
- Niezabitowski Lubicz Edward.** O wachlarzykowatych włosach czuciowych w rodzaju *Hippolyte* Leach (*Virbius* Otto) (2 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 10—23).
- O szczątku czaszki zwierzęcia nosorożcowatego (*Teleoceras ponticus* Niez.) z Odessy (2 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 223—235).
- Nowak Jan.** Badania w zakresie głowonogów z górnej kredy w Polsce. Część III. (1 ryc. i 6 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 335—415).
- Paschalski Cz.,** patrz Dziewoński K. i Paschalski Cz.
- Patkowski Jan.,** patrz Loria St. i Patkowski J.
- Pietrzak J.,** patrz Drozdowski E. i Pietrzak J.
- Pólya G.** O pewnej krzywej P. Peano (3 ryc.) (B. III. 1913, *A*, str. 305—313).
- Prążmowski Adam.** O jądrach komórkowych bakterii (1 ryc. i 1 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 105—151).
- Puzyna Józef.** Zastosowanie równań całkowych do tworzenia równań różniczkowych zwyczajnych rzędu pierwszego i drugiego i równań różniczkowych cząstkowych rzędu pierwszego (B. III. 1913, *A*, str. 1—45).
- Rose Maksymilian.** Cytoarchitektonika przedmózgów ptaków (2 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 865—879).
- Rosenblatt Alfred.** O mnożeniu szeregów nieskończonych (B. III. 1913, *A*, str. 333—331).
- Rosner A. i Zubrzycki I.** *Corpus luteum graviditatis* a ochronne zączyny w ciąży (B. III. 1913, *B*, str. 198—205).
- Rothert Wł.** Spostrzeżenia nad lianami (3 tabl.) (B. III. 1913, *B*, str. 750—807).
- Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności.** Serya III, tom 13, dział *A*, ogólnego zbioru tom 53, dział *A*. — *Nauki matematyczno-fizyczne.* — Kraków 1913, 8-o, str. 415, 16 tablic i 25 rycin. K 1150
- Treść.** Sawicki Ludomir. Krajobrazy lodowcowe Zachodniego Beskidu (3 tabl. i 2 ryc.), str. 1. — Limanowski Mieczysław. Czapka tektoniczna w Pławcu nad Popradem i geneza płaszczowiny skałkowej (5 ryc.), str. 23. — Stock

Jan. O napięciu elektroosmotycznym, powstającym wskutek ruchu ciał stałych w cieczach (1 ryc.), str. 47. — Kreutz Stefan. O limburgicie w Tatrach (3 tabl.), str. 57. — Lampe W. i Miłobędzka J. Studya nad kurkumina, str. 81. — Rosen Zygmunt. O kryształach heptacyklenu $C_{24}H_{16}$ (1 tabl. i 2 ryc.), str. 93. — Kreutz Stefan. Łupek granatowo-sylimanitowo-biotytowy (1 tabl.), str. 99. — Pawlica Władysław. Pegmatyty Tatr i ich stosunki magmatyczne (1 tabl.), str. 107. — Kuźniar Czesław. Skały osadowe tatrzańskie. Studium petrograficzne (2 tabl. 1 ryc.), str. 131. — Małkowski Stanisław. O trzeciorzędowym dyorycie kwarcowo-amfibolowym i towarzyszących mu żyłach aplitowych na wyspach Komandorskich (1 tabl.), str. 177. — Birkenmajer Ludwik Antoni. O postaciach masy płynnej, ożywionej jednostajnym ruchem obrotowym (3 ryc.), str. 193. — Estreicher Tadeusz i Bobotek J. Przyczynki do znajomości zachowania się tlenku węgla w niskich temperaturach (2 ryc.), str. 263. — Godlewski Tadeusz. O roztworach produktów promieniotwórczych (4 tabl. i 1 ryc.), str. 299. — Gałęcki A. Metoda octanowa ilościowego oddzielania żelaza i glinu od manganu (3 ryc.), str. 315. — Wierzchowski Zenon. Studya nad działaniem maltazy na skrobię (5 ryc.), str. 371. — Rosen Zygmunt. Pilolit z Miękini, str. 393. — Grabowski Jan. Benedykta Herbesta *Arithmetica Linearis*, Cracoviae 1577, str. 401.

Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności. Serya III, tom 13, dział B, ogólnego zbioru tom 53, dział B. — *Nauki biologiczne.* Kraków 1913, 8-o, str. 619, 36 tablic i 3 ryciny. K 17:50

Treść. Wielowieyski Henryk. Oogeneza w wielokomorowych jajnikach owadów (2 tabl.), str. 1. — Popielski Leon. Uciskanie nadnerczy i adrenalina (5 tabl.), str. 23. — Zapalowiec Hugo. *Conspectus florae Galiciae criticus* (pars XXVII). Krytyczny przegląd roślinności Galicyi (część XXVII), str. 29. — Jarosz Jan. Fauna wapienia węglowego w okręgu krakowskim. Trylobity. Część II (1 tabl. 1 ryc.), str. 51. — Berggrünówna Józefa. Budowa skóry rzęgotki (*Hyla ar-*

borea L.) podczas zmian jej barwy (1 tabl.), str. 89. — Czubalski Fr. Wpływ adrenaliny na charakter prądów czynnościowych w mięśniach (1 tabl.), str. 101. — Zapałowiec Hugo. Conspectus florum Galiciae criticus (pars XXVIII). Krytyczny przegląd roślinności Galicji (część XXVIII), str. 115. — Fedorowicz Zygmunt. Badania nad rozwojem naczyń limfatycznych niektórych płazów bezogonowych (1 tabl.), str. 127. — Strzeszewski Bolesław ks. Przyczynek do znajomości flory wód siarczanych okolic Krakowa (1 tabl.), str. 139. — Tenże. Przyczynek do znajomości fototaktyzmu *Chromatium Weissii* (1 tabl.), str. 165. — Wilczyński J. O funkcji wydzielniczej jelita tylnego u rodziny *Sipunculidae* (2 tabl.), str. 181. — Kiernik Eugeniusz. Materiały do paleozoologii dyluwialnych ssaków Ziemi polskich. Cz. IV: Jeleń olbrzymi (*Cervus euryceros* Aldr.). Cz. III (1 tabl.), str. 195. — Bogucka W. Wpływ podniet afektywnych na czas rozpoznania, str. 235. — Czarnocki Jan i Samsonowicz Jan. Przyczynek do poznania cech sztywności w granicach wyżyny Świętokrzyskiej (Sprawozdanie tymczasowe) (3 tabl.), str. 273. — Rouppert Kazimierz. O dwu planktonowych okrzemkach (*Chaetoceros Zachariasi* i *Attheya Zachariasi*) (7 tabl.), str. 291. — Zapałowiec Hugo. Conspectus florum Galiciae criticus (pars XXIX). Krytyczny przegląd roślinności Galicji (część XXIX), str. 311. — Zajac Józef. Badania nad wytwarzaniem się mechanizmów skojarzeń, str. 341. — Bruner Jerzy. O odporności czerwonych ciałek krwi (1 tabl.), str. 367. — Wójcik Kazimierz. Jura Kruhela Wielkiego pod Przemyślem. Część I (1 tabl. i 2 ryc.), str. 409. — Kiernik Eugeniusz. Materiały do paleozoologii dyluwialnych ssaków Ziemi polskich. Część V: Szczątki wilka (*Canis lupus* L.) z dyluwialnych warstw Ziemi polskich (1 tabl.), str. 491. — Wójcik Kazimierz. Jura Kruhela Wielkiego pod Przemyślem. Część II. (7 tabl.), str. 543.

Rudzki Maurycy P. Próba zastosowania zasady Fermata do ośrodków nieizotropowych (B. III. 1913, A, str. 241—253).

Rydzewski Bronisław. O wieku warstw węglowych Zagłębia Krakowskiego (B. III. 1913, B, str. 538—565).

Sierpiński W. O rozkładzie płaszczyzny na dwie mnogości punkto-kształtne B. III. 1913, 4, str. 76—82).

— O krzywej, której pole nie jest mieralne (2 ryc.) B. III. 1913, 4, str. 254—263).

Simm K. Trawienie u dorosłych i pączkujących robaków z rodzaju *Chaetogaster* (1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 624—647).

Sitowski L. O nowej aberacji *Colias hyale* L. (1 ryc. i 1 tabl.) (B. III. 1913, B, str. 214—222).

Smoleński Jerzy, patrz Kuźniar Wiktor i Smoleński Jerzy.

Smoluchowski Maryan. Kilka przykładów ruchów Browna, odbywających się pod wpływem sił zewnętrznych B. III. 1913, 4, str. 418—434).

Sprawozdanie Komisji fizyograficznej, obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1912, oraz Materyały do fizyografii kraju, tom 47, Kraków 1913, 8-o, str. XXVI, 63 i 178, 8 tablice i 5 rycin. K 750

Treść. Skład Komisji fizyograficznej i sprawozdania z posiedzeń str. V. — Dział I. Materyały do klimatografii Galicyi, zebrane przez Sekcję meteorologiczną w r. 1912. — Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych w Galicyi w r. 1912, zestawione w c. k. Obserwatorium astronomicznem w Krakowie, str. 3. — Gradobicia w r. 1912, str. 45. — Hawrysiwicz Julian. Spostrzeżenia pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym, wykonane w r. 1912 w Ożydowie, str. 53. — Tenże. Uwagi do zjawisk w świecie roślinnym i zwierzęcym w Ożydowie w r. 1912, str. 62. — Dział II. Materyały zebrane przez Sekcję zoologiczną, botaniczną i geologiczną. — Niezabitowski Edward Lubicz. Czaszka nosorożca włochatego (*Rhinoceros antiquitatis* Blum.) ze Złotego Potoka (1 tabl.), str. 3. — Żmuda Antoni J. *Zoocecidia* roślin krajowych, str. 12. — Schafer W. O niektórych rzadszych roślinach niżu galicyjskiego (2 tabl.), str. 41. — Brunicki Julian bar. Spis motyli zebranych w powiecie stryjskim. Część V, str. 52. — Małkowski Stanisław. Wydmy piaszczyste okolic Sadownego (pow. węgrowski, gub. siedlecka), „Góry Bogackie“ (3 ryc. i 2 tabl.), str. 91. — Friedberg Wilhelm. Formacja solna w Kosowie (3 tabl.), str. 100. —

- Niezabitowski Edward Lubicz. Z życia płomykówki (*Strix flammea* L.) (1 ryc.), str. 114. — Klemensiewicz Stanisław. O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny galicyjskiej. Przyczynek dziewiąty, str. 114. — Poliński Władysław. Przyczynki do wiadomości o rozsiadleniu geograficznem gadów i płazów krajowych (z mapką), str. 131. — Wróblewski Antoni. Przyczynek do znajomości grzybów Pokucia. Część I, 147.
- Steinhaus H.** O niejednostajnej zbieżności szeregów Fouriera (B. III. 1913, A, str. 145—160).
- O pewnej szczególnej funkcji, którą można przedstawić przez szereg Fouriera (B. III. 1913, A, str. 291—304).
 - O pewnem zagadnieniu pp. Lusin'a i Sierpińskiego (1 ryc.) (B. III. 1913, A, str. 435—450).
 - O rozwinięciu na szereg Fouriera iloczynu dwóch funkcji (B. III. 1913, A, str. 113—116).
- Zaremba Stanisław.** O pewnej klasie zagadnień mieszanych z teorii równania fal kulistych (B. III. 1913, A, str. 386—417).
- Typowe własności liczb rzeczywistych i niektóre z najciekawszych związków, jakie zachodzą pomiędzy nimi (B. III. 1913, A, str. 161—218).
- Zielińska Janina.** Działanie światła na dżdżownicę *Eisenia* i znaczenie biologiczne barwików przez nią wytwarzanych (B. III. 1913, B, str. 511—516).
- Wpływ parcyalnego ciśnienia tlenu na szybkość regeneracji u *Eisenia foetida* Sav. (B. III. 1913, B, str. 192—197).
- Zubrzycki I.**, patrz Rosner A. i Zubrzycki I.

IV. Dzieła osobno wydane.

- Archiwum Filomatów.** Część I. Korespondencya 1815—1823. — wydał Jan Czubek. Kraków 1913, tom I, — 1815—1820 — 8-o, str. XIX i 486; tom II, — 1820 — 8-o, str. 435; tom III, — 1820—1821 — 8-o, str. 437; tom IV, — 1821—1823 — 8-o, str. 441; tom V, — 1823 — 8-o, str. 490. Cena za całość K 30.—

Barwiński Eugeniusz, Birkenmajer Ludwik i Łoś Jan. Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecyi, dokonanych z ramienia Akademii Umiejętności. Kraków 1914, 8 o, str. XXVII i 364, rycin 28.

K 10.—

Treść. Wstęp (przedmowa), str. VII. — I. Rękopisy dawniejsze, str. 1. — II. Dodatki rękopiśmienne do druków, str. 78. — III. Rękopisy nowsze (z wyjątkiem dotyczących historii politycznej): *a)* rękopisy dotyczące literatury, str. 130; *b)* rękopisy odnoszące się do historii Kościoła, str. 147; *c)* rękopisy dzieł ascetycznych i teologicznych, str. 153; *d)* rękopisy matematyczne, str. 163; *e)* rękopisy treści prawnej i ekonomicznej, str. 164; *f)* katalogi dawnych zbiorów polskich, str. 173. — IV. Rossica dotyczące Polski, str. 177. — V. Rękopisy nowsze treści historycznej, str. 181: *a)* rękopisy z Polski pochodzące, str. 281; *b)* rękopisy szwedzkie, str. 218. — VI. Druki, str. 268. — VII. Druki hebrajskie, str. 338. — Indeks imion własnych, str. 341.

Gawełek Franciszek. Bibliografia ludoznawstwa polskiego, Kraków 1914, 8-o, str. 328.

K 8.—

Lorentz F. Teksty pomorskie czyli słowińsko-kaszubskie. Zeszyt I. Kraków 1913, 8-o, str. 265.

K 6.—

Merczyng Henryk. Szymon Budny jako krytyk tekstów biblijnych. Kraków 1913, 8-o, str. X i 178, z trzema podobiznami.

K 4.—

Pełeński Józef. Halicz w dziejach sztuki średniowiecznej na podstawie badań archeologicznych i źródeł archiwalnych. Kraków 1914, 4-o, str. III, 207 i XII, 81 rycin i 4 mapy.

K 10.—

Rudzki M. P. Astronomia teoretyczna. Kraków 1914, 8-o, tom I, str. X i 427, 28 rycin; tom II, str. 371, 21 rycin.

K 18.—

Sajdak Joannes. Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni. Pars prima: De codicibus scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni. Accedit appendix de pseudo-gregorianis et Gregorii encomiis (= Meletemata Patristica I) Cracoviae 1914, 8-o, pp. 340.

K 10.—

Szykowski Maryan. Myśl Jana Jakóba Rousseau w Polsce XVIII w. Kraków 1913, 8-o, str. 270.

K 5.—

Tretiak Józef. Bohdan Zaleski na tułactwie. 1831—1838. Kraków 1913, 8-o, str. VII i 323, z 4-ma portretami.

K 7.—

V. Rocznik.

Rocznik Akademii Umiejętności. Rok 1912/1913. Kraków 1913, 8-o, str. 265, z 2-ma portretami. K 2—

Treść. Skład Akademii (w lipcu 1913), str. 1. — Posiedzenie publiczne dnia 3 maja 1913, str. 63. — Sprawozdanie Sekretarza Generalnego, str. 72. — Balzer Oswald. Unia horodelska (odezyt), str. 146. — Bibliografia wydawnictw Akademii, str. 178. — Nagrody i konkursy, str. 200. — Statut fund. śp. Dr. Michała Zieleniewskiego, str. 210. — Statut fund. nagród im. śp. Erazma i Anny małżonków Jerzmanowskich, str. 218. — Uchwała w sprawie odsetek od funduszu śp. Felicyana Faleńskiego, str. 229. — Uchwała w sprawie funduszu im. książąt Adama i Witolda Kazimierza Czartoryskich, str. 231. — Sprawozdania i wnioski co do nagród z fundacyi śp. Probuse Barczewskiego, str. 233. — Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucjami, str. 239. — Sprawozdania ze stanu i użycia funduszy Akademii w roku 1912 (15 tablic), str. 265.

VI. Sprawozdania i Bulletin.

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności. Rok 1913, Nr. 4—10; rok 1914, Nr. 1—2.

(Prenumerata roczna K 3—; zeszyt osobny K —50).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. I Classe de philologie. II. Classe d'histoire et de philosophie. Rok 1913, Nr. 1—10, 8-o, str. 81.

(Prenumerata roczna K 6—; zeszyt osobny K —80).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. III. Classe des Sciences mathématiques et naturelles. Série A.: Sciences mathématiques, rok 1913, 8-o, str. 633, liczne rysunki i 11 tablic.

— Série B.: Sciences naturelles, rok 1913, 8-o, str. 907,
liczne rysunki i 74 tablic.

Od 1 stycznia 1910 „Bulletin“ Wydż. mat.-przyr. podzielono
na dwa działy: Dział A — Nauki matematyczne, Dział B —
Nauki biologiczne (Przenumerata roczna działu A wynosi K 8.—;
Działu B — K 10.—; ceny osobnych zeszytów uwidocznione są
na ostatniej stronie okładki).

DNIA 23 MAJA 1914 ROKU O GODZINIE 12
W POŁUDNIE ODBĘDZIE SIĘ W AULI
UNIwersytetu Jagiellońskiego

PUBLICZNE POSIEDZENIE AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

POD PRZEWODNICTWEM JEGO
EKSCELENCYI PANA HRABIEGO

STANISŁAWA TARNOWSKIEGO
PREZESA AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

W ZASTĘPSTWIE
NAJDOSTOJNIEJSZEGO ARCYKSIĘCIA
PROTEKTORA.

1. Przemówienie Prezesa Akademii.
2. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego z czynności Akademii Umiejętności w roku ubiegłym.
3. Odczyt Prof. Dra Michała Siedleckiego p. t. „O wartości osobnika wśród istot żywych“.
4. Ogłoszenie nazwisk nowych członków i nagród.

B. ULANOWSKI
Sekretarz Generalny.

Z UDERZENIEM GODZ. 12 AULA BĘDZIE ZAMKNIĘTA.

